

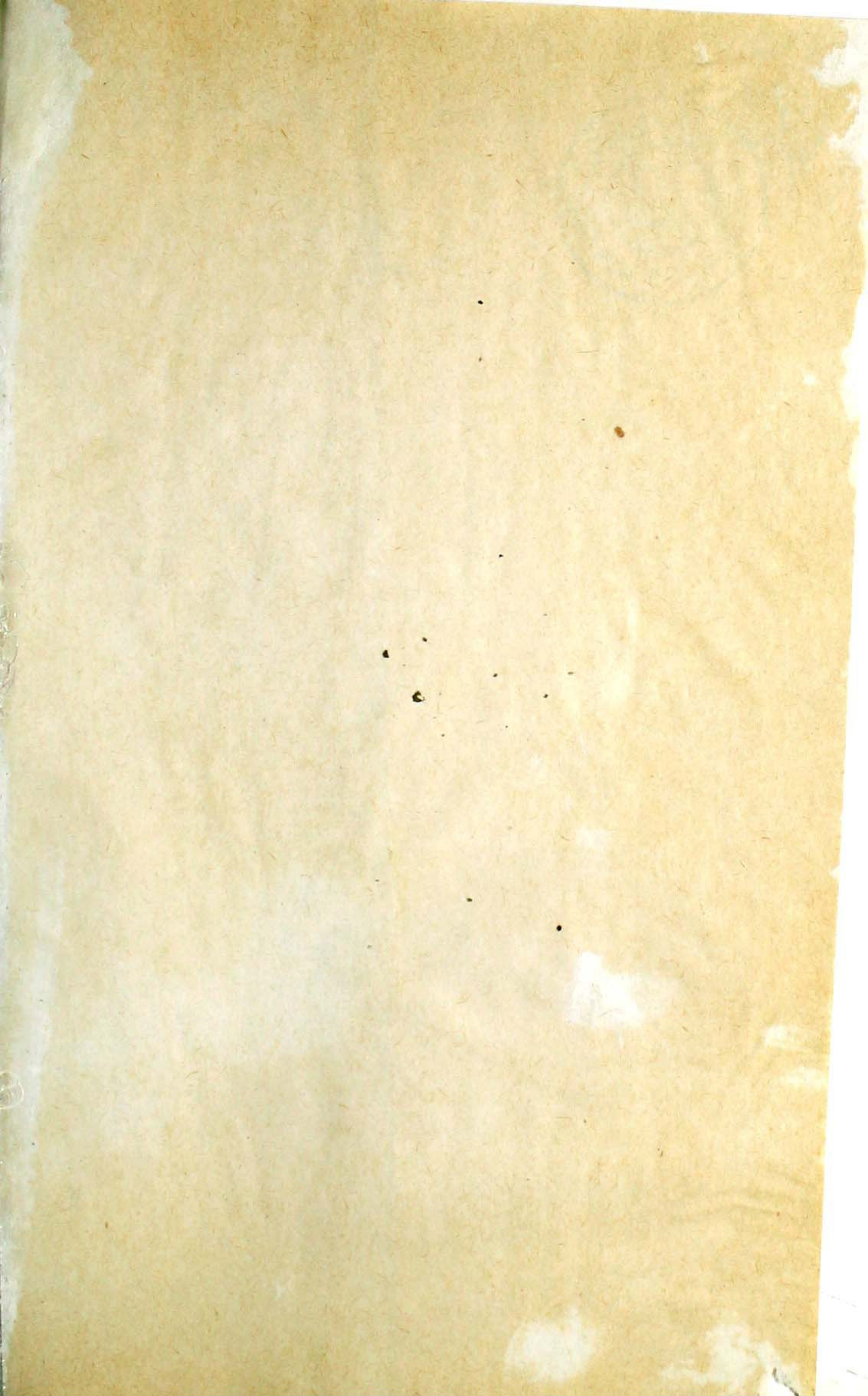

تن و تنی و چ درد بلاوان

محمد اقبال نجمی

فروع ادب اکادمی

۱۰۸- بی سیٹلا سٹوڈن گوجرانولہ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تن وستی و بیچ درد بلاواں

محمد اقبال نجمی

فروغ ادب اکادمی گوجرانوالہ

سجھے حق لکھاری دے

کتاب..... تن وستی و توح درد بلاواں

مصنف..... محمد اقبال نجفی

اشاعت..... ۱۹۸۹ء

تعداد..... ۵۰۰

کتابت..... محمد رفیع

مُل :-

۱ روپے

نصرت پریس

۹۔ سرکلر روڈ، لاہور

مطبوعہ:

فروع ادب اکادمی

۱۰۸۔ بی سیٹلائٹ ٹاؤن۔ گوجرانوادر

پیار و نڈن والیاں بھیناں دے ناں

دِل دا کعبہ کنج پچاواں
تن وستی وچ درد بلاواں

ترتیب

صفحہ

۲۱	..... جیون دے دکھ چھنڈاں کیوں تدبیراں توں ڈریا
۲۳	..... اوہ تیر جفا دے سُدار ہیا
۲۵	..... اپنے دل دا بھیت لکانا
۲۷	..... جے کر خوشیاں آکے سبناں میرا دل ورچایا
۲۹	..... پیار دے شوہ وِتھ رُڑھ کے اوڑک تر جاواں گا
۳۱	..... کوہی دُنیا یار سبیل
۳۳	..... اک اک ورق پھرویا دل دی کتاب دا
۳۵	..... سارے رشتے پیار فریب
۳۷	..... سسی کے بہہ نہ اپنے لب
۳۹	..... بول مٹھے پیار کیتا کامیاب
۴۱	..... سمجھی اے اک بچھ عجیب
۴۳	..... پاوے جھگڑے جھیڑے جیہ
۴۵	..... دستو کتھے عزتاں تھیں عزتاں داہن ملاپ
۴۷	..... شکر دوپہراے پھاواں چُپ
۴۹	..... زلفاں دے وِتھ پھانا جانے اوہ پاروپ
۵۱	..... خورے کدھر لاوے پھیرے سبناں دی لپھ
۵۳	..... گانڈا میں وی سکھ دے گیت

- ۵۵ ..... مرے چارے پاسے بہاراں دی صورت
- ۵۶ ..... ہمیر سیان بن کے آئی دکھ دی رات
- ۵۹ ..... سانجھ توں اٹھ کے مال پر ایازنگ لے اپنے ہتھ
- ۶۱ ..... کر رہے آں روشنی دے وتھ ملاوٹ
- ۶۲ ..... سجنناں لائے جیہڑے پھٹ
- ۶۵ ..... سنگت جھوٹھ عداوت جھوٹھ
- ۶۷ ..... رسماں دی جو کندھ اُساری میں آں اوہدا وارث
- ۶۹ ..... یار دا توں جان لتا جے مزاج
- ۷۱ ..... پیار محبت تک جاوے تے کر دی نفرت راج
- ۷۲ ..... پیار دی مٹی گوندی نہیں ارج دو سجنناں دی سانجھ
- ۷۵ ..... ساتھ ویلے دا ارج نبھاوے سچ
- ۷۷ ..... سدھی کر لے اپنی سوتھ
- ۷۹ ..... راہواں وتھ کیوں رُکیا پچھ
- ۸۱ ..... کدے دغا فریب تے غرضاں دا افتتاح
- ۸۳ ..... کوئی کم دی گل بسنا نا صح
- ۸۵ ..... اساں تے کیتا تیرے ولین پیار و فادار خ
- ۸۷ ..... کوڑا چک چک دُنیا والا عمر گذاری مُرشد
- ۸۹ ..... اساں تے ارج منائی عید
- ۹۱ ..... رہن دے میرے آسے پاسے رَجھاں والی کندھ
- ۹۳ ..... پیندی جاوی ایسے کر کے وتھ دلاں دے گھنڈ
- ۹۵ ..... سجنناں پیار بھلیکھا کڈھ
- ۹۷ ..... کینے نکتے کھولے کاغذ

- ۹۹ ..... چڑھدے ہوئے طوفاں اگے کچے ہنڈھ نہ مار
- ۱۰۱ ..... مک گئی گرمی جذبیاں وچوں رشتیاں چوں ایتار
- ۱۰۳ ..... دل دے ستے تار ہلا گئی سوہنی جہی تصویر
- ۱۰۵ ..... کم کر دایں ملدا مینوں تہج دا جیکر
- ۱۰۶ ..... پینی اول تے آپ پچوڑ
- ۱۰۹ ..... ویکھے اساں او لے ہرٹھ
- ۱۱۱ ..... کجھ دکھاوا کجھ بھلاوا کجھ ضرورت دی نماز
- ۱۱۳ ..... پاون وٹح حیرانی راز
- ۱۱۵ ..... لبھ جانڈے جد سا بچہ سہارے ودھدی آس
- ۱۱۶ ..... سچ پچھوتے اوہناں نوں اے دھپاں دا احساس
- ۱۱۹ ..... نال خوشبودے سی بھری بارش
- ۱۲۱ ..... آس مری دا دیوا بچھیا اڈ گئے میرے ہوش
- ۱۲۳ ..... ساڈے رنگ تے ایہہ تصویراں سجھے ناقص
- ۱۲۵ ..... نقش چاہت دے ہر تھاں اُجھارے خلوص
- ۱۲۶ ..... پھل پھل شاخاں سجھ مقروض
- ۱۲۹ ..... ایسراں سجناں ونڈیا فیض
- ۱۳۱ ..... پہلاں ایٹھے ایہناں نیں سی غم خواراں دا قحط
- ۱۳۳ ..... دل دے روگ مٹاوے خط
- ۱۳۵ ..... سجھ تھیخوں گئے اکتا واعظ
- ۱۳۷ ..... ضمیراں دے کرن سوڈے خطاباں دا خدا حافظ
- ۱۳۹ ..... نوکی لبھدے کھہن دا موقع
- ۱۴۱ ..... اوہ مہکاندے دنیا اندر روشنایاں دے باغ

- ۱۴۳ ..... ایہہ ہو یا کیہ اے اجاڑ راہواں لیڑے فارغ
- ۱۴۵ ..... ہوندے جرم نہیں چوکھے نالے رل جاوے انصاف
- ۱۴۶ ..... قوماں نسلاں تے زباناں زنگتاں دا اختلاف
- ۱۴۹ ..... عشق نوں ویکھو ڈنگدا عاشق
- ۱۵۱ ..... انج خدا آپ ٹوں کرے لائق
- ۱۵۲ ..... دو گھڑیاں لئی ریت نبھا کے ستے لوک
- ۱۵۵ ..... واج اک اپڑی میرے تیک
- ۱۵۶ ..... گھول دتی اے وس تساں اوڑک
- ۱۵۹ ..... ہو گئے اج جنوراں توں وی ویکھ سوتے لوک
- ۱۶۱ ..... گل گل تے پئے لڑدے ویکھ
- ۱۶۳ ..... غرضاں دے جد پلے ناگ
- ۱۶۵ ..... ایہو سوچ کے ہوواں دنگ
- ۱۶۶ ..... دل داروگ سنا کے ننگھ
- ۱۶۹ ..... شالا انج ای دیوے لوے خوشیاں والی پینگھ
- ۱۷۱ ..... کیہڑا کہندا دستو کال
- ۱۷۳ ..... مینوں جین دا اول نیں آیا میں آں بزدل
- ۱۷۵ ..... وہماں والیاں بکیاں کھولھ
- ۱۷۷ ..... مگن تے نہ آوے ہن تے ایہہ درد دیا موسم
- ۱۷۹ ..... پے گئی شام ایہہ لگا غم
- ۱۸۱ ..... جد وی مکھ وکھاوے سمھ
- ۱۸۳ ..... ولدے جائیے چار چیرے کندھاں اچیاں اچیاں
- ۱۸۵ ..... دل دا کعبہ کنج بچاواں

- ۱۸۷ ..... رنگ خوشیاں دے جھولی پاون ٹریاواں
- ۱۸۹ ..... مورت ذہن بناٹی اکھاں پھڑکن لگیاں
- ۱۹۱ ..... بیٹھا ویلے دے کھنڈ نوجاں
- ۱۹۳ ..... پیار دے ذائقے میں تے سائے دیکھے نیں
- ۱۹۵ ..... اپنی سیت مٹاندے نشیں ایہہ کلیاں روکے ٹھڑے نیں
- ۱۹۷ ..... جادو کیتا خوش گفتاراں
- ۱۹۹ ..... لوکی جذبے سولی ٹنگدے میں دیکھے نیں
- ۲۰۱ ..... پیار دے پھل مسکائے نیں
- ۲۰۲ ..... اک نفرت دی چار چیرے اس وچ سٹرا کیہڑا نیں
- ۲۰۵ ..... زہر جو پلاوے مینوں
- ۲۰۷ ..... اپنی گل تے لوک اڑے نیں
- ۲۰۹ ..... میں خوشیاں نوں لبھناں توں کیہڑے شوہ وچ ریاں نیں
- ۲۱۱ ..... ہمت نال سی مارے بنھ
- ۲۱۳ ..... ہراک اکھ آوارہ کیوں لے ایہہ وی سوچو
- ۲۱۵ ..... تھوڑی تھوڑی پیار دی توں کٹھی کر کے لو
- ۲۱۷ ..... دشمن مل کے بیٹھے راہ
- ۲۱۹ ..... جیویں نہ ہوئے بوہتیاں کماں دا فائدہ
- ۲۲۱ ..... مار گئی اوہدی گل نکئی جیہی
- ۲۲۳ ..... ہمت جدوں وی ایجھے دولت بدلے گی
- ۲۲۵ ..... مل جاوے جے دل نوں چاہت فیرنیں دنیا بھیرے
- ۲۲۷ ..... رتاں دے سہن ڈنگ میں کھاواں جی کر دا لے
- ۲۲۹ ..... جیہدے ہوون مندے کارے

- ۲۳۱ ..... اپنی وِتح جیاتی میں تے خیرے گھدے دیکھے
- ۲۳۳ ..... پا کے لیڑے زنگ برنگے
- ۲۳۵ ..... پکدا سجنو پھل پیار دا سہجے سہجے
- ۲۳۶ ..... دُ بیا آن کنارے تے
- ۲۳۹ ..... آلا بھولا سچ اک پاسے جھوٹھ وپاری اک پاسے
- ۲۴۱ ..... تیری یاد وِتح اتھرو اکھیاں بھرن کے نکلی
- ۲۴۳ ..... اپنے لہوناں چانن کرے اسیں آں ہمتاں والے
- ۲۴۵ ..... کجھ لوکاں نوں روڑ سمجھ کے چھنڈیا اے
- ۲۴۶ ..... اوہو اپنا روگ سناوے جیہڑا لنگھے
- ۲۴۹ ..... کسے نہیں تینوں آ کے چکنا بھے تون ڈگیا تھلے
- ۲۵۱ ..... جنھیاں دیاں منگیے خیراں اوہ سالوں تڑفاندے
- ۲۵۳ ..... کون آہندا اے تنجھوں دکھ نہیں میرے رستے
- ۲۵۵ ..... ہمتاں تے ہن مک گئیاں نہیں پھیر نہیں ساکے داواں دے

تن وستی وچ درد بلاواں

اک نو لیکلا فنی تجربہ

ساڈیاں مشرق دیاں پرانیاں داستاناں وچ کسے ہسدے وسدے
شہر نوں اجاڑن واسطے شہر دی بد نصیبی تے بد نختی اک بلا دی صورت وچ ظاہر
ہو کے شہر اُتے وارد ہوندی سی تے ایہ ہونی تھوڑے تھوڑے وقفیاں توں بعد آوندی
سی تے شہر دیاں رونقاں کھوڑے اوہوں تباہ تے برباد کر کے چھبانہ ان وکھیاں
جُوہاں ول پرت جاندی سی۔ پر ایس بلایاں ہونی دا اک یاں دو تن واری تباہی
کھلاڑ کے مڑ جانا ہمیش واسطے اوہرا ٹل جانا نہیں ہوندا سی۔ اوہ اپنے خاص وقت
وچ پھیر ظاہر ہو کے شہر دی تباہی وچ رہندی کھوہندی کسر کڈھ جاندی ہوندی
سی۔ شہر دے وسنیک اوہدے ٹل جاوون تے سکھ داساہ نہیں لیندے سن کہ ہر
ویلے اوہدے پھیر پرت ہون دا خوف اوہناں دے دلاں تے ڈہنناں وچ وسدا
رہندا سی۔

محمد اقبال نجھی ہوراں دی نویں تخلیق "تن وستی وچ درد بلاواں" دا عنوان
بڈھ کے خیال ایہناں پرانیاں داستاناں دے ماورائی تے اساطیری ماحول ول
گرجاندا لے۔ تے جدوں ایس کتاب دے عنوان توں نظراں چراکے کتاب دے
ورقیاں وچ پناہ بھجن دی کوشش کرنے آں تے ایہدے ہر صفحے اُتے اک بلا
_____ تن وستی اُتے حملہ آور ہوندی نظر آوندی لے۔ پر بڑے

دکھ دی گلتے ایہہ اے کہ ایہہ بلا تین وتی وچوں حملہ آور ہون تے تے اٹھ کران
 قوں بعد وی باہر نہیں نکلی۔ سگول اوہنے ایس وتی وچ اپنے پنجے بڑے ڈونگھے
 گڈھ لے نیں۔ ایہہ بلا واپس ایس واسطے نہیں جاندی کہ ایہہ کدھریوں باہروں
 ان ڈھیاں تے اجنبی جوہاں وچوں نہیں آئی، ایہہ تے ایس وتی دی دھرتی اندروں
 ای پنگری اے تے پھیرا ہنئے اپنیاں زہر بھریاں جڑاں تے کرودھ بھریاں لگراں
 والے اوہناں رکھاں داروپ وٹالیا اے جیہڑے اپنے شکار واسطے اپنے
 پتیاں تے ہنیاں دے پھاہے بنا کے ہواواں وتی ہلارے لیندے رندے میں
 تے جدوں اوہناں داکوئی شکار پتیاں یاں شاخاں دے نرغے وتی پھس جاوے
 تے پھیرا وہ اوہ شکار نوں ہولی ہولی ہرپ کر جاندے نیں۔ اقبال نجھی نے جیہڑیاں
 بلاواں دی نشان دہی کیتی اے اوہ اصل وتی ساڈے آئے دوالے لے سماج
 وتی پلن وایاں برائیاں نیں۔ ایہہ نفرت، کرودھ، لوجھ لالچ، مکر و فریب، جھوٹ
 دغے بازی، ظلم، بددیانتی، نفسا نفسی، بوعتمادی تے معاشی استحصال، تے
 ناہمواری دیاں اوہ ڈیناں نیں جیہڑیاں آدم بو آدم بو کر دیاں انسانی وستیاں اُتے
 وحشی رقصاں وتی رات دے رچھیاں ہوئیاں نیں۔

”تن وتی“ دالفظ معاشرے واسطے بڑا معنی خیز لفظ اے۔ قرآن پاک وچ
 اللہ تعالیٰ نے فرمایا کہ اساں نوع لبشر نوں ”نفس واحد“ وانگول پیدا کیتا اے
 تے نفس واحد وانگول ای حشر دیہاڑے ایہوں اٹھاواں گے۔ علامہ اقبال نے
 وی ایس مضمون نوں ایس طرح بیان کیتا اے: ”قوم گویا جسم ہے افراد ہیں
 اعضائے قوم۔“ مطلب ایہہ کہ تن وتی دیاں ایہہ بلاواں جے اک جسم نوں ڈنگدیاں
 نیں تے اوہناں دا زہر پورے معاشرے دیاں رگاں وتی کھل جاند اے۔
 ایس مجموعے دی دوجی اہم گل جیہڑی عام ڈگرتوں وکھری تے نو یکلی نظر آندی
 اے اوہ ایہہ اے کہ اقبال نجھی نے پنجابی دے سارے اکھراں نوں ترتیب وار
 غزلاں دی ردیف وتی ورتیا اے۔ پراستھ ایہہ سوال ابھر سکدا اے کہ ایہہ

کوئی ایڈی اچرج گل وی نہیں۔ غزلاں دے دیوان مڈھ قدیم توں حروف تہجی دے مطابق ردیف وار ترتیب دتے جاندے نیں۔ پر ایہدے وِتح نویں تے نویکلی گل ایہہ اے کہ اقبال نجھی نے باقاعدہ منصوبہ بندی کر کے ہر حرف لسی اک ردیف چینی اے تے ایس طرح چتے حروف تہجی نیں اوہناں تے غزلاں آکھیاں نیں۔ ایس ترتیب وِتح شاعر نے اوہ دوہرے حرف وی نہیں چھڈے جیہڑے کسے حرف نال ”ھ“ ہلاکے بندے نیں۔ ایہدے توں دھیان سی حرفی ول چلا جاندا اے سی حرفی دے شاعر سارے تہجی حرفاں دے حساب نال سی حرفی دے شعر، بیت، بندیاں دوہڑے لکھدے نیں۔ ایٹھے فرق ایہہ اے کہ سی حرفی وِتح ہر بندیاں بیت تے دوہڑے وغیرہ دا پہلا لفظ اک خاص حرف تہجی توں شروع ہوندا اے پر ردیف وِتح ایہہ ترتیب اوس حرف دے حساب نال کیتی جاندی اے جیہڑا ردیف دے اخیر تے آوندا اے۔ مثلاً سی حرفی وِتح ”الف۔ اللہ چنبے دی بوٹی“ توں مصرعہ شروع ہوندا اے۔ پر اقبال نجھی دی الف ردیف دے اخیر وِتح آوندا اے۔

جے کر خوشیاں آکے سجننا میرا دل ورچایا

دس کھاں مینوں کیہڑی گلے توں نہ دیکھ سکھایا

غزل وِتح ردیف تے قافیے دی قید نوں کئی واری شاعر دی تخلیقی اہنج اُتے اک سخت پابندی وی سمجھیا جاندا اے تے بعضے شاعر تے قافیے ردیف دے جال وِتح پھس کے مضمون خیال، احساس، جذبے تے سوتح نوں تچھے چھڈ جانے نیں۔ اک تے قافیہ تے ردیف کوئی بے معنی لفظ نہیں ہوندے تے ایس واسطے شعر آکھن لگیاں ایہناں دا لحاظ رکھنا ضروری ہوندا اے۔ دوجی گل ایہہ کہ جدوں شاعر نے اک ردیف تے قافیہ مقرر کر لیا تے پھیرا وہ ایس چیز دا پابند ہو جاندا اے کہ اوہناں لفظاں دی حد دے اندر ای اوہناں معنیاں نوں بیان کرے جیہڑے ایس ردیف تے قافیے دی وِکن وِتح آوندے نیں۔ ایہہ مشکل اپنی تھاں اُتے اک وڈی مشکل اے۔ پر جدوں شاعر اپنے اُتے ایہہ پابندی وی لالوے

کہ اوہنے ہر حرف واسطے اک ردیف قائم کر کے غزل آکھنی اے تے پھیر کم کجھ
ہو روی اوکھا ہو جاندا اے۔ اقبال نجھی نے ایس اوکھت داخل ایہہ بھیا اے کہ
اوہنے ردیف دا انتخاب اپنے موضوعاں، مضموناں تے معنیاں نوں ساہنے رکھ کے
کیتا اے۔ عروس دیاں کتاباں وِتج بولدا ہو یا قافیہ ورتنا شاعر دی بڑی خوبی سمجھی
جاندی اے۔ مطلب ایس توں ایہہ ہوندا اے کہ قافیہ تے ردیف دی مناسبت تے
حوالے نال شاعر مصرعہ ایس طرح آکھے کہ قافیے بیکرا پڑ دیاں اپڑ دیاں سنن والے
نوں آپوں ای اندازہ ہو جاوے کہ ایس شعر دا قافیہ کیہڑا خاص لفظ ہووے گا تے
مشاعرہ پڑھن والے ماہر شاعر تے دو جا مصرعہ پڑھدے ای تقریباً ادھا پونا سن تے
قافیہ تے سنن والے داد دے انداز وِتج کورس دی شکل وِتج دہرا دیندے سن۔
مثلاً غالب مشاعرے وِتج ایہہ شعر شاید انج سناوندا۔

ملتی ہے نوتے یار سے نار التہاب میں

کافر ہوں گر نہ ملتی ہو راحت عذاب میں

راحت اُتے شاعر چپ کر جاندا تے سامعین بے اختیار داد دیندے واہ بھئی

واہ کیا بانڈھا ہے "راحت عذاب میں" راحت تے عذاب دو ضدّاں نوں شاعر
نے کیس کمال نال اکٹھا کر دتا اے۔

پراقبال نجھی نے جیہڑا انداز اختیار کیتا اے۔ اوہ دیاں بعضیاں غزلاں وِتج تے
ردیف تے قافیہ غیر جانبدار ہوندا اے یعنی اوہ مضمون دی تشکیل اُتے اثر انداز نہیں
ہوندا۔ پر بہتیاں غزلاں وِتج ردیف قافیہ بولدے ہوئے قافیے وانگول اک شعر
ای نہیں سگول پوری غزل نوں اک وحدت وِتج بدل دیندے نہیں۔ ڈر، فریب،
چپ، ملاوٹ، جھوٹ تے سانجھ وغیرہ تے ایس انداز دے ہو بہت سائے قافیے
یاں ردیفیاں جہیاں میں جھنڈاں غزل دے مضمون نوں اک خاص نقطے اُتے مرکوز کر
دیتا اے۔ ایسے واسطے اقبال نجھی دیاں کئی غزلاں وِتج مسلسل غزلاں دارنگہ ظاہر
ہو گیا اے۔

جیہڑی چیز نوں اسیں اُتے شاعر دی مشکل دے طور تے پیش کیتا سی! اقبال نجی
دی فنکاری نے اوہدے وِج وی اپنے واسطے اک سوکھی راہ کڈھ لئی اے۔ جیہیں
طرح سی حرفی وِج پہلا حرف یاں لفظ مضمون دی اکائی وِج اک بنیادی اہمیت رکھ
دا اے۔ ایسے طرح ایہناں غزلاں وِج قافیہ تے ردیف نے مضمون نوں اک
خاص رنگ عطا کیتا اے۔ ایہہ اصل وِج اقبال نجی دی فنکارانہ صلاحیت دا اک
اُچا نمونہ اے۔

ایہہ جیہڑی بحث اُتے اسیں کیتی اے ایہہ تے اقبال نجی دی تکنیک دے
حوالے نال سی۔ جتھوں تیکر تن دی وستی وِج اُترن والیاں ایہناں درد بلاواں دا
تعلق اے تے ایہناں دے مونہہ مہاندے یاں نین نقشے دا واسطے اے سانوں
ایہہ سمجھ لینا چاہیدا اے کہ ایہناں بلاواں نے اپنے مونہاں اُتے فریب تے مگر
دے نقاب پائے ہوئے نیں۔ ایہناں دے ہتھاں وِج جھوٹھ، مگر، فریب، خوف،
بے انصافی، ظلم، خود غرضی، لوجھ لالچ تے استحصال دے تیز تے خونخوار خنجر پھڑے
ہوئے نیں۔ جیہناں دیاں ترکھیاں نوکاں تے زہر بھریاں دھاریاں نال ایہناں نے
وستی دیاں بنیاداں وِج ترسٹراں پاؤتیاں نیں۔ پر ایس توں ایہہ مطلب اخذ نہیں
کر لینا چاہیدا کہ اقبال نجی نے ایہناں درد بلاواں دے ذکر نوں سدھے سدھے انداز
وِج وعظ نصیحتاں دے ڈھیراں دارو پ دے دتا اے۔ اوہدے ہاں مضمون
بھانویں وعظ نصیحت والے تے اخلاقی پکھ دے نیں۔ پر اوہنے ایہناں دے
اظہار واسطے جیہڑے سچے گھڑے نیں اوہ فنکاری دی رمز توں خالی نہیں۔
مثالی دے طور تے اوہ جدوں ایہہ کہندا اے۔

ڈھیب پٹی بے کر چھپت تے دسو کندھاں دا کیہ دوش لے

کندھاں اتھے ای کھلیاں سی، جد بلبہ تھلے آیا

ایس تے اک ایہی کیفیت سامنے آجاندی اے جیہیں نوں اکھراں دے

ولگن وِج ڈکنا اوکھا ہو جاند اے۔ یاں جدوں اوہ ایہہ دسنا چاہندا اے کہ

اج دے سماج وِتح بیگانگی تے بد اعتمادی بہت ودھ گئی اے تے اوہ ایہ انداز اختیار کر دالے۔

دیسوں کڈھ پر دیس لیجانڈے، جتیاں نوں وِٹھ دیندے
 خواہشاں، سدھراں، تانہنگاں والے میں تیراں توں ڈریا
 مضمون دے مڈھ وِتح اسمیں پرانیاں داستاناں وِتح ظاہر ہون والی بلا
 دے جیس کردار دا ذکر کیتا بسی۔ انج جا پیدا اوہ اج دے جدید دور اندروی
 کدھریوں غیب وِچوں آن وارد ہوئی اے تے اوہنے اپنے پنخے وستی وِتح کڈھ
 دتے نیں۔ جیس پاروں وستی وِتح خوف تے ہراس دے پر چھاویں کھلر گئے نیں۔
 تن وستی دیاں گلپیاں سنجیاں ہو گئیاں نیں، چپ دے پہرے لگے ہوئے نیں،
 تے ہواواں ہو کے بھر رہیاں نیں۔

شکر دوپہر اے چھاواں چپ

سنج مسنجیاں راہواں چپ

دکھ ملیا تے اچی رو

کیوں نیں ہو کے ہواواں چپ

تن وستی وِتح بہہ کے سبھ

ہوئیاں درد بلاواں چپ

تے ایس کیفیت دا کلامیکس ایہ شعر اے :-

دھرتی لئے نہ اچا ساہ

ڈیرے سنجے واواں چپ

ایہ کیفیت اصل وِتح سماج وِتح کھلے ہوئے ظلم تشدد سماجی بے انصافی
 معاشی بد حالی سیاسی گھٹن تے انسانی بے حسّی دی اوہ کیفیت اے جیہڑی
 وحشت تے بربریت وِتح بدل گئی اے۔ آدم بو آدم بو کردیاں ڈیناں نے
 معاشرے نوں اپنے مکروہ پنچیاں وِتح جکڑ لیا اے۔ تے انسان جیاتی دی

بھڑی بکل مار کے کھونجیاں وِج لکھا وقت گزار رہیا اے۔ اوہ اینہاں دُنیاں
 دا مقابلہ نہیں کر سکدا۔ کیوں جے اوہ دے اندروں بلاواں نال ٹکراون دی شکست
 کھوہ لئی گئی اے تے اوہدی روح اندر خوف دے جرثومے بھر دتے گئے نیں۔
 اک ہور اہم گل جیہدے ول اشارہ کرنا ضروری اے اوہ ایہہ اے کہ
 اقبال نجی نے جیہڑیاں معاشرتی برائیاں دا ذکر کیتا اے۔ اوہناں دا خیال یاں تصور
 صرف اوہدی اپنی منطقی سوچ دا نتیجہ نہیں اے۔ سماج وِج ایہہ برائیاں عملاً
 جیسے طرح ظاہر ہوئیاں نیں اوہناں ول نجی نے بڑے واضح انداز وِج اشارے
 کیتے نیں۔ مثلاً پچھلیاں کچھ ورھیاں توں ساڈے دیس تے ساڈے سماج اندر
 ”نظر یہ ضرورت“ دی اک بحث چلی سی تے ایس نے ساڈی سماجی تے سیاسی
 حیاتی اُتے بڑے ڈونگھے اثرات وی مرتب کیتے۔ ایس دا ذکر شاعر نے بڑے فنکارانہ
 انداز وِج کیتا اے تے ایس رویے نوں جیسے طرح استعمال کیتا گیا اوہدا اظہار
 دکھ بھریا وی اے تے طنز بھریا وی۔

سنگت جھوٹھ عداوت جھوٹھ

بنیا اج ضرورت جھوٹھ

پیسے لے کے ہوندے قید

بولن وِج عدالت جھوٹھ

ویلا ہویا اج تبدیل

لگے سچ شرافت جھوٹھ

لوکیں اج تے چسکا لین

بول کے بلا ضرورت جھوٹھ

اقبال نجی ساڈے اج دے معاشرے دا شاعر اے۔ اوہدے آلے
 دوالے دی حیاتی وِج جو کچھ ہور ہیا اے اوہنوں اوہدی ات دی احساس اکھ
 ویکھ رہی اے۔ ایسے کارن اوہدی شاعری وِج حقیقت پسندانہ رویے ظاہر

ہوئے نہیں۔ اپنی روایاں تے قدراں نوں ظاہر کرن واسطے اوہنے جہڑے استعارے،
کناسے، تشبیہاں تے رمزیاں اخذ کیتیاں نیں اوہ اپنے ماحول وچوں ای اخذ کیتیاں
نیں۔ تے کسے کسے تھان تے لفظ دی کسے خاص خصوصیت دے حوالے نال وی
بڑا سوہنا مضمون پیدا کیتا اے۔

اک دے لکھ بناون والے اج ایہہ آکھن

جیلاں لٹیاں کر تقریراں تیری خاطر

ایس عہد نے ساڈے سماج نوں جتھے ہور لغتاں "عنایت" کیتیاں اوہناں
وتح اک مکروہ چیز دو غلا پن اے۔ اسیں اک اک چہرے اُتے کئی کئی چہرے
سجائے ہوئے نیں۔ جھوٹی شرافت، دیانت، امانت، ذہانت، متانت دے
ماسکاں دے تچھے تلخ حقیقتاں دے چپک زدہ چہرے نیں۔ نویں نویں دولت مند
خود ساختہ سماجی، ادبی، سیاسی تے سماجی خداواں نے معاشرے و تح دوغلی
کیفیت نوں اینار و اج دتا کہ حق سچ دی اہل شناخت وی اک مسئلہ بن گئی اے۔
ایس دوغلی پن نوں اقبال نجی نے تخلیقی سطح اُتے محسوس کیتا اے تے ایس تے
اک فنکار دے حوالے نال دکھ دا اظہار وی کیتا اے۔

کِنے نکتے کھولے کاغذ

بندہ بندہ ٹولے کاغذ

ناکامی دیاں مہراں توڑے

جتھے جا کے بولے کاغذ

نہ ایہہ سچن، نہ ایہہ دشمن

کِنے ویکھو بھولے کاغذ

اک دے کول نہ تچ دی روٹی

دو جا ویکھو رولے کاغذ

ایسے طرح اقبال نجی دے ایس شعر و تح سا بخھ دی ذومعنویت بڑے

غوردے قابل اے :-

ہمسایاں تھیں سانجھ دا مینوں کوئی نہیں رشتہ وسدا
 دوواں دے وچکارتے رہ گئی بس کندھاں دی سانجھ
 اقبال نجھی نے ردیفوں دی رنگارنگی دے حوالے نال رنگ برنگے مضمون
 پیدا کیتے نیں مثلاً "ناقص دی ردیف توں فائدہ اٹھاندیاں ہوئیاں پوری غزل وچ
 ہدیہ کیفیت پیدا کر دتی اے۔"

ساڈے رنگ تے ایہ تصویراں سجھے ناقص
 ساڈے حرف تے ایہ تحریراں سجھے ناقص
 عزتاں شانناں دے لائق بس ذات اے اوہدی
 ساڈیاں ہوون لکھ توفیراں سجھے ناقص
 ایسے ضمن وچ عاشق والی ردیف دا ذکر ضروری اے۔ ایس ردیف والی
 غزل وچ نجھی نے عشق دیاں وکھو وکھو کیفیتاں نوں ایس لفظ دے حوالے نال
 جیس تخلیقی سطح اتے پیش کیتا اے، اوہدی داوڑ دینا بے انصافی ہووے گی۔
 عشق دے مضمون نوں جدید مفہوم دے کے اج دے عہد دے مسئلیاں نوں
 بڑی خوبصورتی نال بیان کیتا اے۔

اپنی ولگن نوں سمجھ پوچھن
 نہ گجرات نہ جھنگ دا عاشق
 ایٹم روز بناون والا
 نجھی گدا جگ دا عاشق

غزل اک عجیب صنف سخن اے۔ اک پاسے ایہدے اتے ایہہ الزام
 دھرایا جاندا اے کہ ایہدے وچ شاعر واسطے بڑیاں پابندیاں نیں، تے
 شاعر نوں خاص طور تے قافیے ردیف دی پابندی دی وجہ نال گھل کے اظہار
 دا موقع نہیں لبھدا۔ دوہے پاسے ایہ وی آکھیا جاندا اے کہ غزل دے مضامین

محدود نہیں تے ایس واسطے شاعر اک خاص ڈگر اُتے چلن واسطے مجبور اے۔
 پر ایہدے نال ای ایہہ حقیقت وی اپنی تھاں اُتے قائم اے کہ غزل نے جنے
 وی روپ بدلے نہیں اوہ خورے ہو رکسے شعری صنف نے نہ بدلے ہوون۔
 اُردو وچ غزل آون توں پہلاں ایس زبان وچ جیہڑا اسلوب راج سی اوہنوں
 اوس سمے دے اک شاعر نے زبان دکنی وچ اک لچر جیہی گل قرار دتا سی پھر
 غزل فوں وئی تے میرورگے شاعر نصیب ہوئے تے ایس کلاسیکی رنگ وچ وی
 غالب تیکر اُڑدیاں کئی لقتے بدلے گئے۔ غالب نے وی "تنگنائے غزل" دا شکوہ
 کیتا۔ پر پھر اک عبوری دور توں بعد علامہ اقبال نے ایس صنف نوں کدھرے دا کدھرے
 اُڑا دتا۔ پنجابی شاعران نے حقیقت وچ تے رواں صدی دے مڈھ وچ غزل
 ول توجہ کیتی۔ ایہھے وی مولا بخش کشتہ دے کلاسیکی رنگ تے پھر پیر فضل گجراتی دی حافظ
 ورگی مہرستی توں روف شیخ تیکر اُڑدیاں پنجابی غزل نے اپنا اک وکھراتے نو لیکلا اسلوب
 قائم کر لیا۔ پنجابی غزل دے متعلق خورے مجموعی طور تے ایہہ کہنا جائز ہووے گا، کہ
 ایہدے وچ جدید دور دا شعور تے احساس (SENSIBILITY) نے بڑا واضح اظہار
 کیتا اے تے اوہدی اک جدید تر مثال اقبال نجھی دا ایہہ مجموعہ غزل "تن وستی
 وچ درد بلاواں" اے۔ جیہدے وچ قافیے تے ردیف دی سختی نال پابندی
 کرن دے نال نال ایس سمے اندر جیہڑے ذہنی یاں جذباتی، معاشرتی یاں معاشی
 سیاسی یاں ثقافتی مسئلے سامنے آئے نیں اوہناں دا تخلیقی سطح اُتے اظہار ایہناں
 غزلاں وچ ویکھ کے طبیعت وچ اک طرح دا آسودہ کھلا پیدا ہو جاندا اے۔

ڈاکٹر محمد اسلم رانا

استاد شعبہ پنجابی، جامعہ پنجاب

لاہور

جیون دے دکھ چھنڈاں کیویں، تدبیراں توں ڈریا
چکدانسئیں میں پیراگاں نوں، تقدیراں توں ڈریا

کیٹری جاوے پرلے کنڈے، کچے اُتے ترکے
ہر سوہنی دا جذبہ اے، اج تا شیراں توں ڈریا

میرے ساہمنے آندے نہیں جو ظاہری روپ لکا کے
ٹونے گنڈاں لاون والیاں، میں پیراں توں ڈریا

جنھوں پڑھ کے اُتر جاوے، بندہ پٹری اُتوں
انج دیاں میں ادھ کچ ہویاں، تحریراں توں ڈریا

اوپنے اپنا کوچ مکایا ، اس دُنیا دے اندر
جنتھے اپنا کھوج اے پایا ، تقصیراں توں ڈریا

عہدِ غلامی جنتھے تکیا ، کردا توبہ تیلّا
آزادی دی خیر اوہ منگدا ، زنجیراں توں ڈریا

دیسوں کڈھ پردیس لجاندے ، جُتیاں توں ونھ دیندے
خواہشاں ، سدھراں ، تاپنگاں والے ، میں تیراں توں ڈریا

بھاویں تھوڑیاں ہوون سائیاں ، مینوں سچیاں دیویں
بے ثابت تے جھوٹیاں مسجھناں ، تو قیراں توں ڈریا

شرم جیا جو کھوہ لین آکے ، نجھی منظران وچوں
پھلجڑیاں دے وانگوں کھلریاں ، تنوراں توں ڈریا

اوہ تیر جفا دے سُدا رہیا
میں نال وفا دے بچدا رہیا

پھل زخماں والے کھڑ دے رہے
میں پتھراں والا وسدا رہیا

انج لٹیا سانوں رہبر نہیں
اوہ لُدا نالے ہسدا رہیا

میں لفظاں والے دائرے وچ
اک نقطہ بن کے نچدا رہیا

جد مال مرے کچھ پتے سی
بہر حال اہم اوہنوں چچا رہیا

میں دور کھلوتا وہیںدا ساں
اوہ ڈونگھے پانی ترودا رہیا

سپ بن کے ورثہ تھاں تھاں تے
بہر پیار دی سانجھ نوں ڈسدا رہیا

اج منبا ہووے جھوٹے دی
اج ویلا کھتے سچ دا رہیا

اوہ نجھی رُس کے ٹر گئے سن
بہر پیار دا توںبا وجدا رہیا

اپنے دل دا بھیت لکانا
بلدی آگ نوں ہور مچانا

وعدہ کرنا سوکھا کم اے
اوکھا اُس نوں توڑ پھٹھانا

کھروا کھروا اس لئی کونواں
میں چاہناواں سانجھ مرکانا

لوکاں لئی وڈیائی بن گئی
آپے آپے کوٹھے پانا

ساون رت اے سکی مچھکی
دھرتی دا اس ساڑ ودھانا

وٹ پاندا اے جیہڑا منٹھے
اُس دا بوہ کیہ کھڑکانا

اوپر اتے ورتارا ایہو
سدھی گل نوں ول وچ پانا

دکھ دی چھان بے لورا دیوے
سکھ نوں کاشیوں کول بلانا

بجھی ایہو وی دس کوئی گل اے
اپنی گل نوں پیا ودیا نا

جے کر خوشیاں آ کے سجناں میرا دل ورچایا
ایناں دس کھاں کیہڑی گلے توں نہیں ویکھ سکھایا

کون سی میرا جہڑا چکدا جے میں ٹھیدے کھاندا
ایسے لئی میں ہولی ہولی جیون پنڈ مکھایا

مک مک رونا او سے نوں ای تکیا جگے اند
بے درواں توں جنھے نہیں سی اپنا درد لکھایا

ڈھیہ پئی جیکر چھت تے دسو کندھاں دا کیدوش اے
کندھاں او تھے کھلیاں سن جد ملبہ تھلے آیا

جیون میرا نچ اے جیویں تھکیا ماندا راہی
یاد سچن دی ایسراں جیویں سنگھنے رکھ دی چھایا

جھنوں مان اے اپنے آپ تے اُس نے منزل پائی
جھنھے لہجے سا بچھ سہارے بند، لوہا کھڑکا یا

بھاویں کنا پیار جتا یے خوشبوئیں جے پھڑی
وہج دلاں تے ہوئے جیکر ویر دا زہر سما یا

کیٹھرا اے اج سچ لئی جیہڑا زہر پیالا پیوے
سبھ نے بوجھے مال اے پایا، جھوٹے نوں موڈھے چایا

ساڈے ول جد آنی نہیں سی رت سہانی بھجی
کاہدے لئی فیر دل جھلے نہیں ایناں جشن منایا

پیارے شوہ وِج رُڑھ کے اورک تر جاواں گا
تیرے لئی جو پُجیا مہتھوں ، کر جاواں گا

اس نھیرے چوں کڈھنا نئیں جے مینوں یارو
چانس ویکھ کے ایویں کدھرے ڈر جاواں گا

مینوں جھوٹھا کر کے ہو جا سچا توں وی
میرا کیہ اے ایہ وی بازی ہر جاواں گا

کھنسا میں کٹوا بیٹھا واں گلپیں لگ کے
کیہڑے مونہہ نال دستو میں ہن گھر جاواں گا

اپنی جان تے بھوگاں گا سمھ دکھاں نوں میں
تیرے لٹی پر سکھ دی برکی دھر جاواں گا

یاراں دا میں لینا نہیں احسان کوئی وی
اپنے مہتھیں ڈوب کے بیٹری مر جاواں گا

جھوٹے رنگ بھرن دی مینوں جاچ سنس آئی
اپنا رنگ میں پیارے رنگ اچ بھر جاواں گا

تیراناں میں آن نہیں دینا اس قصے وچ
ہر اوکڑ میں اپنی پک تے جر جاواں گا

اوہنے خوے کئے چا ناں سدیا بجمی
بھاویں مہتھوں جان نہیں ہوندا پر جاواں گا

کو بھی دُنیا یار سجیلا
سوہنا سبھ توں پیار قبیلہ

اوپنے سسکھ ہنڈائے ایٹھے
جھٹھے کیتا اے کجھ جیلہ

اک دن سبھ برابر ہونا
نیویں کھائی اُچھا ٹیلہ

جے توں اوگن ہار نہیں تے
تیرا رنگ کیوں پے گیا پیلا

دو دھاری تلوار سے وانگے
سجّج میرا چھیل چھیل

پیاد اُمنگاں کیوں نہ پنگرن
موسم ہو یا اے شرمیلا

راہ نئیں بھدے مرشد باہجوں
بھالاں میں وی نت وسید

نیکی دا کیہ بھاء پچھنا ایں
اُس دن بھارا ہو جاؤ تیل

موہنہ پر نے اوہ ڈگیا نجی
جیہڑا بنیا سی پھر تیل

اک اک ورق پھرو لیا دل دی کتاب دا
پایا نہ فر وی بھیت میں اپنی جناب دا

پھٹی کرن نہ کوئی وی میرے لسی کدی
کرنا واں انتظار میں اوہدے جواب دا

کردا میں ظلم کوئی تے کر کے بھلاؤندا
ہوندا جے میں وی بیلو پتر نواب دا

پھل تے طراں طراں دے نیں سستی دے باغ وچ
آیاے میرے حصے وچ پھل اک گلاب دا

میرے ایہہ جرم لگنے نہیں آخر جے میرے ناں
کوئی شریک کیوں بنے میرے ثواب دا

پٹھا پوے تے لاوندا نانویں لعین دے
کر دا اے آپ بندہ ای ہر کم شتاب دا

خود نون توں ہر خطا توں جے ہے پاک جان دا
الزام کس توں دیویں گا حالت خراب دا

میرے ای نانویں لاوندا، اوہنے جو کیتیاں
پکا واں اوہنوں دس دیویں وی حساب دا

ہستی مری تے ٹوسدے صحرا دے وانگ سی
چھایا نہ جس تے کوئی وی ٹھکڑا سحاب دا

سارے رشتے، پیار فریب
کشتی تے پتوار فریب

دیسے کیہ ہن اپنا حال
کیتے رت بہار فریب

اوشنوں آوے کسراں ہوش
جمیدی جھولی ہار فریب

ونختاں مارے کدھر جان
محفل دا شنگار فریب

اوہدے سارے نقلی روپ
جیدا اے کردار فریب

جھوٹے نکلن سبھ فرمان
کردی اے سرکار فریب

ہیے جا کے کیدے کول
بن جانڈے اتبار فریب

اج درویشی اُکھا جھوٹ
ایہ وے دھوکھا وار فریب

کیہ ایہہ نجھی پے گئی ریت
یار تھیں کردے یار فریب

سی کے بہہ نہ اپنے لب
سدھراں نوں نہ بھلیا دب

ویلے نوں نہ دھکے دے
سکھ لے کوئی جیون ڈھب

اوتھے اوتھے کھڑدے پھل
جتنے ہمت رکھدی پب

پہلاں سوچ کے گل توں کر
جیبھ نہ اپنی مگروں چب

منزل اُتے اپڑاں گے
چاہیا جے کر میرے رب

جے مالک نے دینا لے
آپے لانا اوس سبب

دکھ دے پتھر دور ہٹا
سدھی ہووے راہ کڈھب

سوچھ بوجھ تھیں ہر کم کر
انج نہ ایدھر اودھر یب

اوہ اک حُسن دا پیکر اے
نجمی سبھنی اوہدی چھب

بول مٹھے پیار کیتا کامیاب
اوس نون معیار کیتا کامیاب

زخم کھادے اوس نے پر ہریانہیں
عزم دی تلوار کیتا کامیاب

لوک سارے کہہ رہے نہیں دے کے ووٹ
اوس نون بیکار کیتا کامیاب

لے گیا پردیس تینوں تیرا شوق
تینوں تیری ہار کیتا کامیاب

اوہ ہمیشہ توں رہیا سی تشنہ کام
پیار دے اظہار کیتا کامیاب

پہلاں انج دی کھتھے سی دس تیری ساکھ
تینوں تے دلدار کیتا کامیاب

اوکڑاں تے مشکلاں دی کٹی قید
ویلے دی رفتار کیتا کامیاب

توں کسے توں کھتھے سی دس ہارنا
تینوں تیرے یار کیتا کامیاب

نجھی داتے جد وی ہویا امتحان
جذبیاں دی نار کیتا کامیاب

سُجھی اے اک بچھ عجیب
اپنا لہو آپ نصیب

کیوں دسو مارے واج
گونگا ہویا اج نقیب

دکھ دا دارو لہجے کنج
روگی بن گئے سبھ طبیب

دیئے کیدے سر الزام
گڈھے کیدے لئی صلیب

بے عملی دا آیا ہڑھ
رڑھ گئے سامع نال خطیب

رج گئے ایتھے ہور امیر
جردے پئے نہیں جھکھ غریب

جنھاں نوں سی دتے بھیت
اوہو ساڈے بنے رقیب

جس دی جینے ہووے مال
اوہدے سارے ہون قریب

بجھی ویکھ نہ لویں گنوا
راج دے کتھے ملن حبیب

پاؤں جھکڑے جھپٹے جلیجھ
سجھن یار نکھیرے جلیجھ

دُکھ ، دلدر رنج ، ملال
سارے روگ سہیڑے جلیجھ

بک بک جھک جھک کر دی ایہ
چکدی سرتے ویہڑے جلیجھ

گوکاں مار کے سدھے پیٹی
دیوے پیار سنیہڑے جلیجھ

جی جی کر کے دل جت لئے
جھگڑے کتے نبھیرے جیجے

ڈھولے ماہیے سانجھ دے گیت
سانول دے لئی چھیڑے جیجے

بھردی ٹنڈاں چاہ دے نال
پیار دے دے کے گیرے جیجے

لیندی چسکے ایہہ دن رات
چکھدی لڈو پیڑے جیجے

نجمی ایہنوں لئیں نہ چھیڑ
نخے سبھ ادھیڑے جیجے

دستو کتھے عزتاں تھیں، عزتاں دا ہن ملاپ
 ہو رہیا اے دولتاں تھیں دولتاں دا ہن ملاپ

اپنی اپنی ذات و توح امی ہو گئے نہیں قید لوک
 مک گیا اے دوستاں تھیں دوستاں دا ہن ملاپ

توں وی آکے اندراں دے روگ دا ہن لبھ علاج
 ٹھیک نہیں اوں شیشیاں تے پتھراں دا ہن ملاپ

زندگی دے کول تے ہن رہ گئے نہیں بس فریب
 نال ایہدے ہووے گا کنج عظمتاں دا ہن ملاپ

رات نوں آرام نہ امی چین دن نوں اے نصیب
دس کتے امی راحتاں تے مَحنتاں داہن ملاپ

تجربے دی بھینٹ چڑھدے ماڑیاں دے دھیاں پُت
جس جگہ وی ویکھنا واں طاقتاں داہن ملاپ

پیندیاں نیں ونڈیاں تے ملدیاں نیں کُسیاں
چوراں رستہ گیراں تھیں اے شہرتاں داہن ملاپ

وعدیاں نوں توڑ کے اوہ ڈٹ گیا اے ویکھ لو
ہو رہیا بے دوشاں تھیں کنج مقنلاں داہن ملاپ

ویلا تیرا آگیا اے نجھی دل نوں توں سنبھال
جگنوواں دے نال ہو یا جگنوواں داہن ملاپ

شکر دوپہر اے چھاواں چُپ
سج مسجیاں را ہواں چُپ

دِن سبناں دے آون دا
وٹی کیوں اے کاناواں چُپ

دُکھ ملیا تے اُچھی رو
کیوں نہیں ہوکے باواں چُپ

تن وستی وچ بہہ کے سمھ
ہویاں درد بلاواں چُپ

میری میری اوتھوں تک
جد تک ہوں نہ ساہواں چپ

سُفنے وانگ اے تیری گل
یاد کراں ہو جاواں چپ

اُچے ساہ نہ دھرتی لے
ڈیرے سُنجے واواں چپ

سانوں کنج انصاف ملے
وٹ لئی سبھ گواہواں چپ

اپنا بھیت نہ دیوں ایہ
بخمی وانگ خلاواں چپ

زلفاں دے وِج پھانا جانے اوہدا روپ
اکھ دے تیر چلانا جانے اوہدا روپ

بینوں جچدا اوہدے پیار دا ہر اک رنگ
ونگاں نوں چھنکانا جانے اوہدا روپ

اوہدا روسا اوہدیاں ہور اداواں وانگ
دل نوں وی تر فانا جانے اوہدا روپ

خوشیاں مانے ہستے کھیڈے سبناں نال
ہستے بھاگ جگانا جانے اوہدا روپ

میںوں تے بس پیاری لگدی اوہی سا بچھ
 بھل بھلیکھے پانا جانے اوہا روپ

دِن وی سوہنا رات وی سوہنی اوہے نال
 دُھندھی اگ مچانا جانے اوہا روپ

مٹ جاندی اے مجھکھ اکھیاں دی ونڈیاں سار
 اکھیاں وچ کھب جانا جانے اوہا روپ

پیار دے گہنے پائے کے کروا نیت شگھار
 عشق نوں وی وڈیا نا جانے اوہا روپ

دھڑکن دا سنگیت اوہ چھپیرے بختی لئی
 ہتھیں واگ پھڑانا جانے اوہا روپ

خورے کدھر لاوے پھیرے سجنائی دی لپھ
مینوں آن چفیر یوں گھیرے تنہائی دی لپھ

اُس دھرتی دے لشکراے وی ول آسمان دے جان
جس دے ذریاں وِج سماوے دانائی دی لپھ

ڈگے لاکے رکھالے اج پیر پیرتے جھوٹ
دھکے کھا کھا ہف چلی اے سچائی دی لپھ

نہی جٹی اک مَجھل کر بیٹھالے کے تیرا ناں
جیہڑی راہ توں ننگھاں ڈنگدی رسوائی دی لپھ

میرے چار چپیرے ایسراں دکھاں دا اے جال
نیڑے آن توں گھبراندی اے شہنائی دی لپھ

ہر تھاں اُس دے لشکراے جو سبھ دا پالن ہار
اوہو ذات امی جگ تے ونڈدی رعنائی دی لپھ

دھوتے لیڑے پاون والے ہوکے مندے حال
میرے دیس اچ آئی ایسراں مہنگائی دی لپھ

انج سمجھا ساڈے اندر شہوہ پنے دا زہر
جھاتی پاواں منظر نہ آوے لوکائی دی لپھ

اوسے دن ای پیواں گا میں نجمی رنج رنج جام
جس دن سبھ بے ویہڑے اتری رشنائی دی لپھ

گاندا میں وی سُکھ دے گیت
بن دا بے توں میرا میت

ہاں بے بلدی ہاں دے نال
اینی فیر نہ ہوندی سیت

لبھتی نہیں جد سُکھ دی چھاں
لائی دکھاں نال پریت

جیون دے وِتح گھنجل پان
بیہڑے پل وی جاون بیت

پڑھ کے میں ہن درد کتاب
بیٹھا واں دو رکناں نیت

جد میں لیناں سچ دا ناں
میرے گل وچ پان توتیت

کر دیوے جو نھیرے دور
اج نبھا ہیے اوہو ریت

بیٹھن ٹھیک نشانے تیر
ہووے گی فرسادی جیت

دل وچ ہالے پیار دی لاٹ
بجھی ایسا چھیٹر سنگیت

مرے چارے پاسے بہاراں دی صورت
 رُے لاندی پھیرے نگاراں دی صورت

ملاوٹ وی کرئیے تے دھوکے وی دیئے
 بدل دی پٹی اے بہاراں دی صورت

شکرک تے جہالت نے لائے نہیں ڈیرے
 ایہہ تگھو کھاں جا کے مزاراں دی صورت

تسیں اپنے دشمن دی تکلیف اُتے
 کدے وی نہ ہسنا گنواراں دی صورت

ایہہ جھولاوے پیندا پٹی میلے لگا
میں وہیناں واں جد وی بنراں دی صورت

بڑے لاڈ تھیں چہڑے دھیاں نوں پالن
وداع اوہ وی کرے کہاں دی صورت

ایہہ کڑیاں دے ٹولے سوہے لیڑے پاکے
منظر آندے دوروں چناراں دی صورت

چہڑے وعظ کرے سی کل توڑی مینوں
گڑے جاوندے سن مے خواراں دی صورت

مرے ویس تک کے اوہ آہندے نیں نجھی
کدوں رنج دی ہوندی بیماراں دی صورت

ہیر سیال بن کے آئی دکھ دی رات
قسمت جان کے گل نال لائی دکھ دی رات

سوچ دی سولی چڑھیاواں میں ایدے نال
فکر دے بھانبر نال سجائی دکھ دی رات

توڑ کے پیرے سائے یاداں گئیاں ڈنگ
اپنے نال ای میں زخمائی دکھ دی رات

میرے دل وچ ہن تے ایہو پیدا خوف
کدھرے نکلے نہ ہر جائی دکھ دی رات

سیوا کیتی اس دی پیارے چانن نال
چاواں رت بجاں تھیں رشنائی دکھ دی رات

ایہدے باہجھ نہیں ملدا مینوں کدھرے چین
کیتا مینوں کنج سودائی دکھ دی رات

ایہنوں خورے کیہ ملیا اے رہ کے میرے نال
بن گئی میری تے پرچھائی دکھ دی رات

مینوں جھپے پاوے دیوے میرا ساتھ
میری ونڈے ایہہ تنہائی دکھ دی رات

کچھ گھڑیاں لسی رہ کے نجمی میرے کول
اپنی کردی اے وڈیائی دکھ دی رات

سانجھ توں اُٹھ کے مال پرایا رنگ لے اپنے ہتھ
گھر آئی او چل کے مایا رنگ لے اپنے ہتھ

محنت دی گل چھڈ دے ایتھے چلدا مکر فریب
سبھ نے ایہو گڑ آزما یا رنگ لے اپنے ہتھ

لوڑاں تھوڑاں دا ہن ایتھے رولا پا توں خوب
کیہڑا تینوں ویکھن آیا رنگ لے اپنے ہتھ

کھویا موٹی ہونڈی پٹی لے توں وی لٹ لے عیش
فیر نہ کتیں توں میں ترہایا رنگ لے اپنے ہتھ

ویکھ کے مندیاں گلاں توں ہن دل نہ اپنا ساڑ
کاہدے لٹی توں مکھ پرتایا رنگ لے اپنے ہتھ

پیسہ سبھ دی منزل بن گئی توں وی اکھیاں کھول
توں کیوں سچ دا سانگ رچایا رنگ لے اپنے ہتھ

وڈیاں، ٹھیکے، قرضے، پرمٹ جو کجھ بدلا بوج
سبھناں انج اسی مال بنایا رنگ لے اپنے ہتھ

جیدے پتے بال لے انج کل اوہی عزت شان
توں ایویں اسی آڈا لایا رنگ لے اپنے ہتھ

جس رستے وی لبھدا نجمی اندر سٹ توں مال
پچھے کجھ نہ ہتھ ودھایا رنگ لے اپنے ہتھ

کر رہے آں روشنی دے وِج ملاوٹ
ہو رہی اے زندگی دے وِج ملاوٹ

حال مندا اوس دن دا ہو گیا اے
جد دی آئی منصفی دے وِج ملاوٹ

دل مرے تے کیہ گُذر دی پُچھ نہ مہیتوں
ویکھ لاں جد سادگی دے وِج ملاوٹ

ہور شے دا دس کراں میں تذکرہ کیہ
ہر غمی تے ہر خوشی دے وِج ملاوٹ

جنھوں دیکھو اوہ ڈرامے کر رہیا اے
 رتھ گئی اے راستی دے وچ ملاوٹ

الفتاں تے نفرتاں بسھ کھوٹیاں نہیں
 دشمنی تے دوستی دے وچ ملاوٹ

ہیرا پھیری تے مکر دا دور اے اج
 بادشاہی، نوکری دے وچ ملاوٹ

چہریاں تے روتقاں نہیں ملدیاں ہن
 لوکاں کیتی دکشتی دے وچ ملاوٹ

اس توں ودھ کیہ ہور نجھی ہونا اے
 کر رہے آں بندگی دے وچ ملاوٹ

سجناں لائے جیہڑے پھٹ
اوہو گئے نہیں بے جہڑے پھٹ

سبھ دے مٹھے ویکھاں میں
دکھاں دی اک اُلجھی لٹ

چھاں دیون گے کل ایہہ رکھ
ایہناں نوں نہ بیبا کٹ

منزل کیویں لیجے دس
دھوڑ تھیں گئے نہیں رستے اٹ

کیٹری ٹھلے کچے تے
کیٹرا پیرے دستو پٹ

بلدی نوں بھڑکاندے سبھ
کوئی نہیں ایٹھے کردا گھٹ

سوچاں نہیں تے پھرن گیاں
پشلے سبق نہ توں ہن رٹ

میرے نال، وی باتاں پا
میرے کول وی بہہ جا جھٹ

جیکر سکھ تون چاہنا ایں
بجھی ایٹھے چپ ای وٹ

سنگت جھوٹے عداوت جھوٹے
بن گیا اج ضرورت جھوٹے

ٹھنڈے ہوں یا گرم مزاج
موت نہ آئے ہر حالت جھوٹے

پیسے لے کے جانڈے جیل
بولن وچ عدالت جھوٹے

ویلا ہویا انج تبدیل
لگے سچ شرافت جھوٹے

نہیاں ، کندھاں ، کڑیاں توڑ
پوری کھڑی عمارت جھوٹ

لوکی آج تے چسکا لین
بول کے بلا ضرورت جھوٹ

کریے کیدے تے اتبار
ہر اک سوہنی صورت جھوٹ

ایدے ہوندے نہیں جے پیر
ہوندا اے بے ہمت جھوٹ

کوئی نہیں قول دا پالن ہار
بجھی ہر اک سنگت جھوٹ

رسمیں دی جو کندھ اُساری، میں آں اوہدا وارث
ذاتیں دی جو و لگن ماری، میں آں اوہدا وارث

میں تے اُچّا کر نہیں سکدا بہر اس دُنیا اگے
سرتوں نیویں جو سرداری میں آں اوہدا وارث

دین دا کوئی نہ سبق پڑھایا، دُنیا جھولی پائی
جیہڑی شے وے بے اعتباری میں آں اوہدا وارث

راہواں دے وچ کھلے ہوئے کندھے میں پیا چکّاں
وڈیاں جیہڑی بازی ماری، میں آں اوہدا وارث

میں مقروض ای جمیا سی تے میں مقروض ای مرنا
 جہڑی شے وی لئی ادھاری، میں آں اوہدا وارث

سدھراں، تاہنگاں، کوکان، چبیاں، چنگاں میری جھولی
 بھاویں کوئی اے دکھ دی کھاری میں آں اوہدا وارث

ہر اک زہری سپ نوں میں تے ہس کے ہک نال لاواں
 بانہروں آوے جو بیماری، میں آں اوہدا وارث

جھولی پایاں کتھے سٹاں، سمجھ نہ آوے مینوں
 جہڑی شے وے کرماں ماری، میں آں اوہدا وارث

عزتاں، شرماں دی ہن مینوں کپہ پرواہ اے نجی
 جس گھر دانبتیں بولا باری، میں آں اوہدا وارث

پار دا توں جان لتا ہے مزاج
فرزے گی غیر دی نہ احتیاج

ہو گئی اے زندگی وی ہن حرام
پے گئے نیں اس طراں دے کچھ رواج

گھوک ستے جس دے پیرے دار ہون
اوس گھر دی کیہ حفاظت کیہ علاج

دھی دھیانی کتھے وکھین اج تے لوک
پیسہ دھیلا نالے وکھین اُسدا داج

جد ملے گا ذات دا تینوں شعور
فرچیرے دیکھ لئیں گا اپنا راج

ہن تے ایہدی بہتری لئی بہہ کے سوچ
بھیڑ کریاں بھیڑا ہووے گا سماج

بھیڑے بندے ہے نہیں فاسد خون وانگ
اونہاں داتے لازمی اے ہن خراج

کیوں نہ ہوون دور عاڈے سائے روگ
ہووے ساڈے ذہناں دا جے امتزاج

بخمی سوہنے دیس دا نہیں اوہو مان
دیس لئی جو کر رہے ہیں کم کان

پیار محبت تک جاوے تے کردی نفرت راج
 قدرا! دی بربادی ہووے پلدا حیرت راج

عدل نہ ہمتوں چھڈنا جیکر کرنا بھلکے نوں دور
 عدل نہ جتنے قائم ہووے کردی عزت راج

سو بھا کھٹی سارے جگ دی دنیا اُتے اوس
 نافذ کیتا جتنے دیس اچ سجنو عزت راج

سکتن نہیں جے دینی جیٹری پیار دی وگدی نہر
 پیار دلاں وچ وسدا ہووے کردی چاہت راج

اوہنوں رکھدی دُنیا ساری چنگے ناں ناں یاد
 جیہڑا ونڈوا پیاردا امرت کردا خدمت راج

سک جانڈے نہیں پتر ساوے لے جانڈاے کال
 اُلفت دی تھاں جیکر دل وچ پائے طاقت راج

جبر دیاں سبھ گھنڈاں کھول کے پھڑکھو آپ مہار
 ظالم تائیں ٹکرائے تے کردی ہمت راج

دولت اگے ٹیکے نہ متھا اس تے کر نہ مان
 چار دیہارے دا بس ہوندا نجھی دولت راج

پیار دی مٹی گوندی نہیں آج دو سبحناں دی سا بنجھ
راہواں گل کھلندی نہیں آج دو یاراں دی سا بنجھ

آج تے سبجھے سا بنجھاں ہو یاں ایسراں علیا میٹ
نہ ہن سا بنجھے بوہے کدھرے نہ گلیاں دی سا بنجھ

اکو ویڑے کھیڈے دوویں اک ددھتے اک خون
دس دی نہیں پر کسے دوائے دو بھایاں دی سا بنجھ

اوہ راتاں نہ اوہ ہن تہجھاں مک گئی ہر گل بات
انج لگدا اے چانن نال نہیں آج راتاں دی سا بنجھ

میںوں اپنے جتنے وچ وی منظریں آوے بعد
میرے کماں کاراں دے نال نہیں سوچیاں دی ساہج

دو جیاں نوں ہن دھکے دے کے پل پل لنگھدے جان
بھان رہیاواں ایدھر اودھر اج سمیاں دی ساہج

رہراک ساہج دا رشتہ ہو یا کچھ دھاگے وانگ
ٹٹ دی ویکھی دھیاں نالوں ہن مانواں دی ساہج

پیار دیاں تے سمجھے قدراں ہو یاں نہیں پامال
نال ہوس دے ودھدی پٹی لے اے اج لوکاں دی ساہج

ہن نہیں لوکی ہوندے نجھی دکھاں وچ شریک
مکدی جانندی ہر ونگن چوں ایہہ صدیاں دی ساہج

ساتھ ویلے دا انج نبھاوے سچ
تیر ظلمان دے ہک تے کھاوے سچ

جھوٹ دے پتھراں توں ڈریا لے
آہنا کس جگہ بناوے سچ

اوہو بندہ ای پیلا پیندا لے
جس دے اندر وی جہات پاوے سچ

روز ویجھے نویں تماشے ایہہ
کیہڑی اک نوں توں دس جھٹاے سچ

اپنی درداں بھری کہانی ایہ
ساتھنے کس نے ہن سنائے سچ

کل چکدا سی وانگ سورج نے
اج ہنیرے چ مونہہ لکائے سچ

جیویں ٹھنڈی ہوا دا جھونکالے
دل نوں راحت سدا پچائے سچ

جھوٹے دی ہر جگہ تے چودھراں
کس طراں اپنی پت پچائے سچ

اس نوں بھاویں پڑھان سولی تے
سبر نہ جھی کدی جھکائے سچ

سڈھی کر لے اپنی سوچ
پیدا کر توں اس وچ لوچ

عملاں والے پانی نال
اپنے دل دی پھٹی پوچ

اصلی روپ جے تکنا ایں
تصویراں توں رنگ کھروچ

دکھاں توں میں صدقے جاں
جنھاں لیا اے آن دبوچ

ویکھ کے چہڑے رکھدے پیر
اوسناں نوں نہیں آندی موچ

چل نہیں سکدا دُنیا نال
جیدے کول نہیں کوئی اپروچ

اوسناں پیمان جتنا کیہ
جنتھاں کول نہیں جاہل کوچ

فرق نہ کرے اچ تے لوک
جو کجھ ویندے لیندے بھوچ

بخمّی دُنیا ہے مُردار
گر جاں وانگ نہ اس نوں نوچ

راہواں وِج کیوں رُکیا پچھ
کیہڑی گلوں اُکیا پچھ

بھیت دلاں دے کھلے نہیں
کئے سانجھ نوں ٹکیا پچھ

اوسنے کیہڑا کیتا بھپڑ
ایسراں کاہنوں مُکیا پچھ

سُن کے جھانجر دی چھنکار
سجّ نیڑے دُھکیا پچھ

اوپدی اکھ دا پانی ارج
 کپھدی یار ارج سکیا پچھ

کس دی مٹے لگ کے اوہی
 بھار غماں دا چکیا پچھ

اوپدے اگے آیا کنج
 اوپدے مونہہ دا تھکیا پچھ

لتھ گئی اوپدی ساری پھوک
 کاہدے لئی ہن جھکیا پچھ

اپنی ڈنلی اپنے راگ
 ساہجھ دا رشتہ مکیا پچھ

کدرے دغا فریب تے غرضناں دا افتتاح
حرصاں تے خواہشاں کتے سدھراں دا افتتاح

اکھیاں چہ سوہنے منظرناں دا عکس ای پھرے
ایہناں جدوں دا کر لیا رنگاں دا افتتاح

دھرتی نوں بخش دے ذرا سبزے دا توں لباس
پودے نوں توں لا کہ ہے رکھاں دا افتتاح

نالے تے صاحب ہوراں دی تقریر ہو گئی
ایسے بہانے ہو گیا جھگیاں دا افتتاح

گذرے نہیں میرے شہر چوں خوشبو کے قافلے
ہو یا اسے کدرے باغ چچ پھلاں دا افتتاح

لانڈے نہیں سمجھ نمائشاں کدرے نہیں جو ویاہ
وریاں دا ہووندا کتے دا جاں دا افتتاح

ہونڈی اے مینوں جس گھڑی نکراں دی لونیب
کرنا واں اوس ویلے میں درداں دا افتتاح

جاگن گے ایس قوم دے سائے ای ستے بھاگ
ایہنوں کرن تے دے سہی سمجھاں دا افتتاح

بجھی ایہہ افتتاح دی چلی اے کیسی رسم
سڑکاں دا افتتاح کتے گلپیاں دا افتتاح

کوئی کم دی گل سنا ناصح
نہ ایویں رولا پا ناصح

پیا پاویں شور شرابا توں
گل ہولی جی سمجھا ناصح

چھڈ ایویں کوک مریناں ایں
سٹ مری بیلے آ ناصح

کیوں لے وعظ سنانا ایں
گل مکدی ہن مکا ناصح

تند سدھی سانویں پا کوئی
نہ ایسراں پھندے لا ناصح

توں بن کے سنگھنا رکھ ایتھے
بس گورھی چھاں ورتا ناصح

اس دل دے اندر پا جھانناں
کوئی پیار دی جوت جگا ناصح

اک پیار وا دیوا بنالی رکھ
انج چائن توں ورتا ناصح

ایہ بے اتبارے لوکی نہیں
نہ سا بنجھ دی پینگھ چڑھا ناصح

اساں تے کیتا تیرے ولین پیار وفا دا رُخ
توں وی کرے ساڈے ول ای شوخ ادا دا رُخ

ساڈی کندھ تے آ بیھی اے جیہڑی پنچے گڈھ
موڑو اپنی ہمت دے نال اوس بلا دا رُخ

شہ زوری تے اپنی بھاویں کتنا مان کرے
ڈھیر جاندا ہر زورا ور ای ویجھ قضا دا رُخ

اپنا سوچ سفینہ و پیکھو، ہر بندہ ای اج
توری جاوے اوسے پاسے جدھر وا دا رُخ

اپنے میچل بچاؤن دے لئی کچیاں سُکلیاں ول
 کر دیندے نہیں وڈے سائیں ہر دیا دا رُخ

چھیتی چھیتی سانجھ لے اپنے گھر دیاں تیلان سمجھ
 تیرے ول ای ہویا لگدا اج گھٹا دا رُخ

میری اکھ وچ حیرت نجدی ایس لئی لے سُن
 ہو گیا باغ توں پر لے پاسے اج صبا دا رُخ

نکیاں نکیاں بالان نون دھرتی تے لڑوا کے
 کر دے پئے نہیں وڈے ویکھو آپ خلا دا رُخ

نیتوں ہو کے منگ لے نجھی سمجھ کجھ دیندا رب
 آہن اوہدے ولین کرئیے نیک دُعا دا رُخ

کوڑا چک چک دُنیا والا عمر گزاری مُرشد
میتھوں نہیں ہن چکی جانڈی پنڈاے بھاری مُرشد

شہد بھرتے ہوٹھ ترے کیوں نال کرتن بھر گئے
لال ہنیری چڑھ آئی کیوں میری واری مُرشد

جیون کالی رات دے وانگوں جگنو میں چمکاواں
دل اکھیاں دے دیونے بال کے رات میں ساری مُرشد

خود غرضی دی بھیڑ چوں کڈھ کے نگھ خلوص داسے دے
میںوں ہن سکھا دے لانی پیار اڈاری مُرشد

جیدے علم حساباں توں نہیں کدے دور درازے
اودھے بالے کیہ کیہ سوچے، سوچ و چاری مرشد

آس دی کوئی میٹ نہ پگی نھیراوی نہیں چھٹیا
میں دکھاں دی چادر ان کے بکل ماری مرشد

ہن بوہے دیاں پتھیاں چوں نہیں وانگہ کے ترفاندی
راس نہیں آئی مینوں تے ایہہ میجل اُساری مرشد

میں چاہت دی شکر و نڈاں اٹھا بہندا ایٹھے
میریاں بولاں لے وچ کرے پیار توں جاری مرشد

میں "وے جنگل اندر پھر دا وانگ جنوراں نجھی
ہن تے رکھ لے ایہدے سرتے عجز دی کھاری مرشد

اساں تے انج منائی عید
اتھراں وِج لکائی عید

وچھڑے سجن آئے یاد
زخماں تھیں مہکائی عید

قرضے دا میں چکیا بھار
جد وی جھاتی پائی عید

جیویں ہووے گرم دوپہر
ساڈے لئی انج آئی عید

چھڑ دی نہیں ایہہ ایویں جان
منگدی مکھ دکھائی عید

ساڈی عید دا کیہ پچھنا این
سوں کے اساں لنگھائی عید

دون سوائیاں خوشیاں ہون
پردیساں وچ آئی عید

جھٹھے وی ول بیٹھے پار
خوشیاں نال سجائی عید

جنھماں پتے نچھی مال
اوپناں اصل ہنڈائی عید

رہن دے میرے آسے پاسے رتجھاں والی کندھ
ایہدے اُتے جھکنی اے میں سوچاں والی کندھ

ہلے مار کے دکھ پئے آون جتھے جاواں بیٹھ
کنج آساراں دکھ دی رتے چانواں والی کندھ

سچائی دے پھلاں ناں ہن بھریئے چار چغیر
اس خوشبو نوں ڈک نیں سکدی پتھراں والی کندھ

جھوٹ سہارے لیندے نوے ایسے لئی نیں لوک
سچ بولن تے ڈھیہ جاندی اے آساں والی کندھ

اوپنوں اوکھی بھاری داس کیہ ہووے گا خوف
اکھیاں کھلریاں جنتے ویکھی دکھاں والی کندھ

اس دُنیا دے باغ اچ لائیے سا بچھ و فائے رُکھ
اوس دے آل دوالے چھکھے عزتاں والی کندھ

اُو رل کے جشن منائیے ، آئی رت بہار
پیار دی نیہ تے رکھیے سائے شگناں والی کندھ

انج وی کر دے لوکی گلاں اپنے پیاریاں نال
اپنے سانویں اک اُسار کے یاداں والی کندھ

بجھی اپنی ہمت دے نال اوپنوں دے توں ڈھا
تیری براہ وچ آوے جیہڑی رسماں والی کندھ

پیندی جاوے ایسے کر کے وچ دلاں دے گھنڈ
پیسے دے پٹی زور تے ہوندی اج ساکاں دی ونڈ

بھرے ہنگارا سچ دی گل تے دستو ایتھے کون
جھوٹھ نوں سچ بنا لیندے نیں لوکی پا کے ڈنڈ

جان گیا واں مل کے تینوں تیرے دوویں روپ
وچوں زہر کڑتن ایں توں اُتوں اُتوں کھنڈ

بھیت بے دل دا دیویں گاتے ہوویں گا کمزور
جس دے اُتے مان کریں گا اوہ دیوے گا بھنڈ

میری سمجھ دے موجب میرا جس دینا سی ساتھ
بھیڑ پیٹی تے میرے وتوں اوس نہیں کیتی کند

اوپدے پیر نہ ڈولن اوہ تے جھتے ہر میدان
غم دے پہاڑ اٹھائے جنھوں دنیا دتا چند

جے توں اپنے وچوں کرنا میں " دا ممنا دور
چھج عجز دا لے کے اپنے عملاں تائیں چھند

دکھاں دا اک دھونئیں کھا دا توں چلیا میں چھج
گل پائے اس لیڑے وانگوں تھوری دیرتے ہند

مال جوانی، طاقت آتے لوکی کر دے مان
آئے موت تے ٹٹ جان دے نیں سائے ناز گھند

سجناں پیار بھلیکھا کڈھ
میل ملاپ دا رستہ کڈھ

یار دا جیکر ہونا ایہ
پہلاں غیر دا پھندا کڈھ

یاد نگر وچ آوے کیوں
جنھوں دل چوں دتا کڈھ

آگئی مڑ کے رت بہار
کھول چہ باری بوہا کڈھ

بیماراں دا تیجھ لے حال
دل چوں سارا غصہ کڈھ

موسم ہو یا ٹھنڈا ٹھار
مے خانے دل پھیرا کڈھ

دوجیاں دے نہ عیب پھول
ویجھ لے چہرہ شیشہ کڈھ

مونہوں چاہت والے بول
دل چوں پیار دا شعلہ کڈھ

جیہڑا بوہتا کردا تنگ
بخمی اُس دا کندا کڈھ

کئے نہکتے کھولن کاغذ
بندہ بندہ ٹولن کاغذ

ناکامی دیاں مہراں توڑن
جھٹھے جا کے بولن کاغذ

اکناں کول نہ ہج دی روٹی
دوبے ویکھو رولن کاغذ

اپناں دی تے ہوس نہ سکے
اپنی وس پئے گھولن کاغذ

انج دے وی کچھ لوک نیں جیہڑے
پیراں ہیٹھ مدھولن کاغذ

بسجھ نال میں تے سانجھ مکائی
بن گئے میرے ڈھولن کاغذ

جد تقدیر دا وار ہووے تے
اُس ویلے فر ڈولن کاغذ

سوڑے ہون ضمیران دے جد
ہر بندے نوں تولن کاغذ

ہوس نہ ہووے پوری بخشی
کچھ پئے لوک پھولن کاغذ

چڑھدے ہوئے طوفاناں اگے کچے بنھ نہ مار
آکھ رہیا اے ویلا تینوں اپنی لے توں سار

عزم ارادے اُچھے رکھ تے پھڑیلے دی واگ
نیتوں جہڑے ڈولے اوہناں منی اپنی ہار

آس نہ توڑیں تیری ساری مک جاوے گی تھوڑ
دل نوں ایہہ سمجھاویں اپنا چکنا آپے بھار

مالوسی دا صحرا دیوے ہمت تائیں مات
ایہنوں اپنی طاقت دے نال کر لئیں سبھناں پار

جے تقدیر بنانی اے تے کر کوئی تدبیر
مرداں اگے ہوندا دستو کیہڑا کم دشوار

رات دی ککھوں چانن پھٹے جاگن گے ہن بھاگ
محنت دا چمکا توں سورج محنت وچ کیہ عار

کیہ ہو یا جے دھرتی اُتے آگے نہیں سیلاب
ایہناں دے توں پچھے پچھے سکھ دے میحل اُسار

دوجیاں دے توں دکھاں دے نال پالے اپنی سانجھ
ایہناں وچ کُٹا توں اپنی چاہت اپنا پیار

حرص ہوس دی اگ دا ہوندا ڈا ہڈا بھیرا سیک
اس نوں بختی بسکین لسی نہ اپنا آپ کھلار

مک گئی گرمی جذبیاں وچپوں رشتیاں چوں ایتار
اُلفت جھوٹھی نفرت جھوٹھی جھوٹھے سبھ کردار

میرے دل دی حالت پہلاں انج کدوں سی ہونی
سکھ بھاوے نہ دکھ ستاے تو تو نہ تکرار

سمجھ نہ آوے اذن رہائی ہووے کدوں نصیب
دل ایہہ چاہوے ہو جاوے ہن ایتھوں جان فرار

مینوں آکے کوئی سمجھا دے سدھی پدھری راہ
ویکھ رہیا واں خواب کدوں دا ہوواں میں بیدار

کاہدے لئی دس چھاواں دی توں کرنا این نت منگ
دھپیاں وی جر پنڈے تے کیہ چھاواں دا اتبار

اج توں مینوں اُس رستے تے کلیاں دتا ٹور
جس رستے وِج تیریاں یاداں مینوں لین کھلار

اپنے سرتے سہندا ساکے جھکھڑ، جھانجے، مینہ
سُکھ ورتاندا لوکاں دے وِج رُکھ ایہہ سایہ دار

ایہہ دُنیا اک منڈی ایتھے سمجھ دے سوئے ہون
ہر بندے دا اُمل پیندا لے آکے ایس بازار

تیریاں یاداں جگمگ جگمگ نجمی جگنوواں وانگ
تینوں دل چوں کڈھنا ہو یا ساڈے لئی دشوار

دل دے سستے تار ہلا گئی سوہنی جی تصویر
پیار دا آکے مان ودھا گئی سوہنی جی تصویر

میں کدی وی پیتا نہیں سی ایس طراں دا جام
چانن گھول کے اج پیا گئی سوہنی جی تصویر

پھل چگے میں رنگ برنگے اس تھیں پا کے پیار
نال بہاراں لے کے آ گئی سوہنی جی تصویر

جد اوہ میرے سامنے آئی ودھ گئے میرے چا
حسن دا مینوں نشہ چڑھا گئی سوہنی جی تصویر

انج گدا جیویں گلاں اوہدیاں وچ سی نرتا شہد
اپنیاں گلاں تھیں پر چا گئی سوہنی جٹی تصویر

اڈنی سپنی ورگی لگی مینوں اُس دی چال
میرے دل تے ڈنگ چلا گئی سوہنی جٹی تصویر

کدے اوہ صبح سویرا بن گئی کدے اوہ چانن رات
میٹھوں اپنا بھیت لکا گئی سوہنی جٹی تصویر

میریاں نظراں تھیں ٹکرائی اوہدے روپ دی لہر
پل مہینے سال بھلا گئی سوہنی جٹی تصویر

دل کھنڈر وچ آ کے اونے کیتی رت تبدیل
اپنے پیار دی جوت جگا گئی سوہنی جٹی تصویر

کم کردا میں ملدا مینوں تہج دا جیکر
خوش رہندا میں بن دا ریڈرنج دا جیکر

اپنے دل نوں قابو رکھدا پیڑ میں جردا
تیر ظلم دا سانویں ہک تہج وج دا جیکر

کر لیندا میں کچھ تدبیر ای اینج نہ ڈگدا
آ تقدیر دا بدل پہلاں گج دا جیکر

میرا حال نہ ہوندا ایسراں کدے وی مندا
میرے لئی اوہ یار پیارا سچ دا جیکر

لوکاں ساہمنے توں کدی نہ ننگا ہوندا
بھیت لکاندا اپنے آپ نوں کج دا جیکر

تیرے دل دی بے چینی فرانج نہ ودھدی
اج مکاندا سارا کم توں اج دا جیکر

ایہہ دنیا فرورد پکاندی ہر دم تیرا
ہجر دا بالن بال کے اس نوں تچ دا جیکر

دوجیاں دے توں مال تے فیر نہ نظر اں رکھدا
جو کجھ ملیا اوہدے نال ای رنج دا جیکر

انج نہ ونھیا جاندا تیرا پنڈا بھٹی
پہرے دار توں ہوندا اپنی لج دا جیکر

پینی اویں تے آپ نچوڑ
نئیں تے جام صراحی توڑ

خواہشاں والے ہڑھ نوں روک
کیہڑی گل دی ایٹھے تھوڑ

دل دے ٹٹے شیشے جان
پیار محبت دے نال جوڑ

مخرومی اے کالی ڈین
ودھ کے اس دی دھون مروڑ

دُنیا دے وچ رہ کے یار
اک دُوبے دی پیندی لوڑ

دھرتی سانجھی جاندی نہیں
لے آئے نہیں چن توں روڑ

ٹٹ چلیا اے تیرا ساہ
انج نہ دُنیا تچھے دوڑ

ایہ دردیلی تیری سوچ
دس چاہندی اے کیڑا موڑ

بجھی پوچ نہ صورت توں
کبر، انا، دیشیشہ توڑ

ویکھے اساں اوئے ہڑھ
حرص ہوس لے چلے ہڑھ

چھاللاں مارن نئے آن
کردے بے بے ہڑھ

ہر شے نوں ای دیندے روہڑ
مارن جد ایہہ مٹھلے ہڑھ

جاون دا نہیں لیندے ناں
بہ گئے مار پتھلے ہڑھ

دُکھ لیاٹے اپنے نال
آئے نہیں ایہ کتے ہڑھ

ایہناں تھیں نہیں بچدی جان
پے گئے ساڈے پتے ہڑھ

اُتوں ہو گئی رحمت دود
وگدے پئے نہیں تھلے ہڑھ

اساں ایہ آپ سہڑے نیں
ایہ نہیں کسے نہیں گھٹے ہڑھ

ہمبلی مار کے گل نوں پین
بجھی ہو گئے جھلے ہڑھ

کچھ دکھاوا کچھ بھلاوا کچھ ضرورت دی نماز
وچ نشووع نہ وچ خضوع اے ایہ سے عادت دی نماز

حاجتاں سمجھ پوزیاں تے پسیاں سے نال ہون
اج کسے نوں دیکھیا نہیں پڑھدے حاجت دی نماز

آو دھویے اپنے دل توں نفرتاں سے سارے داغ
دل کے سارے کیوں نہ پڑھیے اک محبت دی نماز

اج وی ساڈے واسطے اوہ بیروی دی ہے مثال
نیزیاں سے ہیٹھ نیتی جو صداقت دی نماز

دین دُنیا تیرے دوویں اس تھیں ہوں باوقار
دے گواہی لوکاں تائیں تیری عصمت دی نماز

اکھ نوں ٹھنڈک رُوح نوں آسودگی تے دل نوں چین
تد ملے گا جے پڑھیں گاتوں وی چاہت دی نماز

ایہ وے تحفہ سوہنے رب دا ایہ وے بخشش دی سبیل
ایس تھیں معراجِ ہمدی ایہ وے برکت دی نماز

اویدے درتے جد وی جھکنا سمجھنا اوہ ویکھدا
دے گواہی اُس دی طاقت تے جلالت دی نماز

جس دیہارے کوئی نجمی چلے گا نہ تیرے ساتھ
اوس مشکل دا سہارا ہے شفاعت دی نماز

راہِ حیرانی
راہِ حیرانی

پاون وچ حیرانی راز
کھول دے دلبر جانی راز

سر منظر اے سجیا رانج
لگے رات سہانی راز

گھنجل گھنجل ہوئے نہیں
سارے ای سلطانی راز

یاد کسے دی ویکھن نوں
سمجھن وچ قربانی راز

دل دے سودے دل دے نال
منگے پیار کہانی راز

ڈھیہ ڈھیری تے جا کے ویکھ
دسدی پیٹی ویرانی راز

غرضیاں دی اس بھیراچ پار
تیری اے مہانی راز

گھجیا رہندا میرے نال
کہندا نہیں جے ہانی راز

عقلاں وِتھ کنج بختی آن
دُنیا دے اسمانی راز

لبھ جانڈے جد سا بچھ سہا کے ودھدی آس
دس پینڈے جد سبجن پیائے ودھدی آس

ڈکو ڈولے کھانڈی بیٹری اپن چیت
وینڈی اے جد کول کنا کے ودھدی آس

پیار دے رکھتے آجانڈی اے رت بہار
ہوون جد معصوم اشارے ودھدی آس

نیویں پا کے سن دا رہندا میری بات
ویکھ کے اوہدے ایہ ورتا کے ودھدی آس

خورے کتھے ٹر گئی اوہدی ساری کوڑ
 مٹھے ہو جان کھوہ جے کھائے ودھدی آس

سکھ دیندی اے اوہی سمے فر دکھ دی چپ
 دردی بن جان بے اتبارے ودھدی آس

جد وی ملدے پرچاندے نیں بہانے نال
 لاندے نت نویں جد لائے ودھدی آس

گلاں کر کے آس نے دتی مشری گھول
 چانواں دے جد روپ نکھائے ودھدی آس

بجھی نوں تے جچدا آس دا ہر اک روپ
 اوہدی اکھ اچ چمکن تائے ودھدی آس

سچ بچھوتے اوہناں نوں اے دھپیاں دا احساس
 بیہڑے لوکی کر دے ایٹھے رُکھاں دا احساس

جس دا دل اے پتھر ورگا جس دی سخت طبیعت
 اوہنوں کجھ نہیں کومل کومل بالاں دا احساس

سُکھ دی سچ تے سوندے بہندے بیہڑے نہیں دن رات
 ہو سکا اے اوہناں نوں کنج دکھاں دا احساس

توڑ نبھاندے وعدے اوہو جان تے جانڈے کھیڈ
 غیرت مند نہیں جنھاں نوں اے قسماں دا احساس

تیری کرسی بچ گئی اے تے سمجھ کجھ اے فرٹھیک
تینوں کجھ نہیں صنائع ہو یاں جاناں دا احساس

اوہو دارو لبھدا اپنی حالت بدلن لئی
اپنے حال دا جانو جنھوں روگاں دا احساس

کنج اگاوے دھرتی اُتے اوہ دس پیار گلاب
بجیڈے سینے اندر نہیں جے پھلاں دا احساس

کیویں چاہندا اوہ بھلا ہن لوکاں کولوں خیر
جنھے کدے وی کیتا نہیں اے دوجیاں دا احساس

اپنی چودھر دے وِتجِ نخمی جھڑا اے مدہوش
اوہنوں کسراں ہوئے میرے نکراں دا احساس

نال خوشبو دے سی بھری بارش
دل دے کھیتاں تے جو وری بارش

لوک گرمی توں تنگ آئے سن
آگئی بن کے جل پری بارش

تھلے آندی اے پھل جبری بن کے
اج وکھاندى اے دلبری بارش

کجھ نہ پچھو پئی کس طراں یارو
کچے کوٹھے نے ایہہ جری بارش

نمشک دھرتی نوں چین آوے گا
لے کے آئی اے بہتری بارش

غم دی دھدل وی بھدی نہیں سی
اس تے وستی اے لشکری بارش

روپ آفت دا دھار دی جاوے
لے کے آئی اے اتری بارش

بڑھ لے نالویں قصور لا دتا
ہو گئی آپ کنج بری بارش

سوچ دریا تے ورھدی وکھی لے
میں تے نجھی ڈری ڈری بارش

آس مہری دا دیوا بھیا اڈ گئے میرے ہوش
 میٹھوں میرا سجن رسیا اڈ گئے میرے ہوش

چسکا لے لے ہوراں دے تے کڈھاسی میں عیب
 آپ جدوں میں شیشہ تکیا اڈ گئے میرے ہوش

جنھوں سچ تے پرے دیندیاں ہر دم ویندا ساں
 اوہنے جھوٹ دا منتر پڑھیا اڈ گئے میرے ہوش

اپنے وتوں میں تے اوہنوں پھاہیا اپنے جال
 جال سنے امی جد اوہ اڈیا اڈ گئے میرے ہوش

مکاری عیاری کیتی جتنے سمجھ دے نال
اوپدا ای جد سکھ چلیا اڈ گئے میرے ہوش

دوجیاں دے گھر غربت دے دکھ ویندا ساں دن رات
جد ایہناں میں مینوں چٹیا اڈ گئے میرے ہوش

ہولی ہولی جسم چھ لٹھ کے اکلا پے دا زہر
رگ رگ میری وچ جد کدیا اڈ گئے میرے ہوش

جیہڑا کل تک نال سی میرے رہندا سچناں وانگ
پھیر کے مونہہ جد کولوں لنگھیا اڈ گئے میرے ہوش

جنھاں آکے کہنا سی پٹی نجمی اے بے دوش
سبق سنایا اوہناں رٹیا اڈ گئے میرے ہوش

ساڈے رنگ تے ایہہ تصویراں سبھے ناقص
 ساڈے حرف تے ایہہ تحریراں سبھے ناقص

عزتاں، شانناں دے لائق بس توں اے رہا
 ساڈیاں ہوون لکھ توفیراں سبھے ناقص

اکو دیوا بال کے کیتا اس جگ نوں توں روشن
 اساں جو کیتیاں نہیں تنویراں سبھے ناقص

ساہواں دی زنجیر جدوں توں توڑ دویں تے
 لکھ چہ پائیے فر زنجیراں سبھے ناقص

تندرستی جٹی نعمت امی بس کھوہ لئیں جے توں
ہوون کنیاں کول جاگیراں سچھے ناقص

تیری پکڑ چوں بچ جائیے تے سچھے خیراں
دُنیا لاوے جو تعزیراں سچھے ناقص

”گن“ کہہ کے توں دُنیا ساری پیدا کیتی
کرئیے اچیاں لکھ تعمیراں سچھے ناقص

تیری اک اک گل وچ لکھاں گلاں لکپیاں
ساڈیاں جنھیاں نہیں تقریراں سچھے ناقص

تیری جے تقدیر دا مولا وار ہووے تے
دُنیا کر لے سو تدبیراں سچھے ناقص

نقش چاہت دے ہر تھاں اُبھائے خلوص
پیار اپنے توں صدقے اُتارے خلوص

ایہہ روے یار تے ہر گھڑی مہربان
ہجج کے جاندا ایہہ اوہدے دوائے خلوص

دُور کردا اے مشکل دی ہر اک چٹان
بیٹری عزماں دی لاوے کنائے خلوص

میٹ کے اکھ کریں اہں تے توں اعتبار
اپنے سبجناں نوں لاندائیں لائے خلوص

ہر خوشی دی ایہ بن دامنانت ہمیش
لیکھ بھیڑے وی ہوں سنوائے خلوص

اس نوں اپنا بنا کے میں رکھیا اے کول
میرے آیا اے جد دا دوائے خلوص

دھرتی اپنی سجانی جے جنت دے وانگ
اپنا اپنا دکھائیے چہ سارے خلوص

کھوٹ توں پاک جے اس واسچا و ہار
جھوٹ سچ نوں ہمیشہ نثارے خلوص

سر گھڑی اس نوں رکھیں توں نجھی عزیز
منجھ جتاں دے سارے اُساکے خلوص

پھل پھل شاخاں سبھ مقروض
تاہنگاں سدھراں سبھ مقروض

اک اک وا کیہ لینا ناں
سادیاں نسلاں سبھ مقروض

میچلاں والے بچرے نئیں
ہویاں جھگیاں سبھ مقروض

اپنا آپ سنوارن کنج
میریاں سوچاں سبھ مقروض

ہس ہس کے پئے چکدے نیں
دکھ دیاں پنڈاں سبھ مقروض

کر دیوں گے اوڑک نوں
نیویاں دھوناں سبھ مقروض

ہا سا ہس کھسیانا جیہا
لانڈے تھگیاں سبھ مقروض

بتے بازی دیندے نیں
چکدے قسماں سبھ مقروض

انکھ ، انا اے دیندے وتیج
ٹپ بے حدّاں سبھ مقروض

ایسراں سبناں ونڈیا فیض
جسراں راتاں ونڈیا فیض

سوہنے سوہنے بدے روپ
حسن دا راتاں ونڈیا فیض

دھرتی دے چمکائے لیکھ
وس کے بدلاں ونڈیا فیض

شکر دوپہرے دے کے چھاں
سوہنے رگھاں ونڈیا فیض

فصلاں ہویاں سونے رنگ
جد وی دھپیاں ونڈیا فیض

خوشبو دتی اپنی گھول
تھاں تھاں پھلاں ونڈیا فیض

چانن کیتا محنت نال
اڈمی لوکاں ونڈیا فیض

دل دی کٹی دتی ساڑ
دبیاں چنگاں ونڈیا فیض

فرای بدلے گی تقدیر
جے کر سوچاں ونڈیا فیض

پہلاں ایتھے ایناں نہیں سی غم خواراں دا قحط
ہن تے دسا ہر پلے ای دلداراں دا قحط

جد دا ہتھ تے ہتھ چہ مار کے لٹن لگ پٹے بوک
پے گیا ٹھگی لاون والے مکاراں دا قحط

کیدے تے بھرواسہ کرے شکلاں دھوکھے دین
اج کل پیار دی منڈی وچ اے اتباراں دا قحط

نفرت والا کڑ ودھیا سکے پیار دے کھیت
ہک گٹیاں نہیں سانجھاں ودھیا انج یاراں دا قحط

کنڈھ پچھتوں دی آکے ہن تے حملے کر دے لوک
خوئے کیہڑی گلوں ہو یا جی داراں دا قحط

پہلاں وانگوں ڈالی ڈالی پھل مسکاندے نیں
گلشن گلشن دسا مینوں مہکاراں دا قحط

ڈاکٹر ایسراں ویلے پھر دے مینوں نظری آن
جیویں میرے شہر دے وچ اے بیماراں دا قحط

ایسے لئی چمکاندے جھوٹے عامل کاروبار
ایتھے کدی وی پے نیں سکدا گنواراں دا قحط

مے خانے وی نجھی آج کل ہوئے نیں ویران
انج گدا اے پے گیا ایتھے مے خواراں دا قحط

دل دے روگ مٹاؤے خط
رُ سے یار مناوے خط

دے کے سُکھ سنیہے ایہ
غم دی دھوڑ بھٹاؤے خط

پیار دی خوشبو تھاں تھاں تے
جا جا کے پھیلاوے خط

چپ چپیا ضامن ایہ
اُجڑے شہر وساوے خط

کسے نوں بھلتی پاندا لے
کسے نوں لالے لالے خط

دستک دیندا ہولی جھی
بند بوہے کھلواوے خط

ہراک رتے ٹردا ایہ
کدے وی نہ اکتاے خط

کدرے میل کراندا جے
کدرے دُوری پاوے خط

ونڈے دکھ سکھ لوکاں وچ
آپ ایہ دھکتے کھاوے خط

سبھ تیختوں گئے اکتا واعظ
نہ جھوٹھیاں لشکاں پا واعظ

توں ٹیڈے مسلے دس دس کے
نہ ساڈے روگ ودھا واعظ

اسیں سادھ مرادے بندے آل
نہ سانوں توں آزما واعظ

توں پردے اُتے پا پردہ
نہ کھول کے بھید وکھا واعظ

ہن ہمتھ سلوک دی دے ڈوری
نہ نفرت توں ورتا واعظ

کیوں پھوکاں ماریں تہر دیاں
نہ بلدی توں بھڑکا واعظ

دے درس محبت والا توں
نہ ساڈا دل زخما واعظ

توں زندہ رکھنا پچانن توں
نہ نھیرے توں وڈیا واعظ

توں لوکاں دامونہ رکھن لئی
نہ جھوٹے سانگ رچا واعظ

ضمیراں دے کرن سو دے خطا باں دا خدا حافظ
بنے جاہل سیانے اج کتاباں دا خدا حافظ

چغیرے قہر دے بدل مچاندے شور آ آ کے
جدوں نینداں امی اڈ جاون تے خواباں دا خدا حافظ

جے پھٹکی پے گئی رنگت توں دس افسوس کاہدا لے
حفاظت چھڈ دوے مالی، گلاباں دا خدا حافظ

بھرم اپنے بنا رکھے خطیباں نے، جے سچ پچھو
تے فکروں ذہن خالی نیں، خطا باں دا خدا حافظ

میں تیور ویکھ کے اکھاں ہنیری لال پڑھدی دے
رہی حالت جے ایسراں ای نواباں دا خدا حافظ

کریں نہ پاک غرضاں توں پڑھیں توں بس وکھاوے دی
عمل تیرے رہے جے انج نواباں دا خدا حافظ

کرے پہرہ کیہ او تھے دس کہ مالی آپ لڈے نیں
فتور آوے جے نیتاں وِتج حساباں دا خدا حافظ

بڑا مونہہ زور گھوڑا اے پنھوں سمجھ نفس آندے نیں
جے اسدی واگ نہ تھمئی رکاباں دا خدا حافظ

ابے تے ڈُلھے بیراں دا نہ کجھ وی وکریا نجی
رہی ٹل مہجہ جے اسراں ای تضاہاں دا خدا حافظ

لوکی بھدے کھہن داموقع
گل دوجے دے پین داموقع

نویاں پیٹراں نیں سرچکے
ہن نیں کلیاں رہن داموقع

مگن اپنے دکھ تے بھھے
دوجیاں دے دکھ سہن داموقع

خورے کسراں نکلے گا ہن
کول اوہدے جھٹ ہن داموقع

پکتے پیر جا کے رکھیں
ایہ نہیں ویکھ تریہن دا موقع

افرا تفری دے دور اندر
بھدے پھرئیے چین دا موقع

لوکی ہتھوں جان نہیں دیندے
جد ملدا لٹ لین دا موقع

رُت خزاں پی پی پنڈا چھنڈدی
ایہ نہیں ڈگن دُصن دا موقع

بجھی نوں وی ملیا اے اج
کھریاں کھریاں کہن دا موقع

اوہ مہکاندے دُنیا اندر روشنیاں دے باغ
دل دھرتی تے جہڑے لاندے سچائیاں دے باغ

میرے دل دے جذبے لڑے میریاں سوچاں نال
بہہ جانا واں جد میں آ کے تنہائیاں دے باغ

تیری صورت میرے سامنے آن کے نجدی یار
اکھیاں میچ کے جدوں سجاواں پرچھایاں دے باغ

اپنے ویڑے پھل مہکن دی میں وی رکھدا تاہنگ
ویچھ کے کھڑے چار چھیرے ہمسایاں دے باغ

داناواں نوں بھلتی پاؤے جیکر چاہوے اوہ
 کرم کرے تے کرے ساوے سودایاں دے باغ

اپنا بھرم گنواویں نہ توں مست رہیں ہر حال
 آکھن وی تے توں نہ جاویں ہر جاٹیاں دے باغ

دھرتی نوں رشنا یا جنھاں اپنے فن دے نال
 اوہناں لائے چار چھیرے رعنا یاں دے باغ

اُلفت والی لیبہ تے جھڑے چکدے پیار دی کندھ
 اوہ نیں اُجڑن دیندے سجھی سجنایاں دے باغ

ایہہ ہو یا کیہ اے اجاڑ راہواں، لٹیرے فارغ
اچکے سارے پٹے نسدے پھرے تے ڈیرے فارغ

نہ پار رستے، نہ دل ای طٹے، نہ شام ہوئی
ایہہ کس وجہ توں نہیں کاناواں کولوں بنیرے فارغ

نہ سپ کیلن نہ بین پھڑکے ایہہ جان جنگل
میں پھر دے دیکھے نہیں شہراں اندر سپیرے فارغ

خراب موسم، عذاب آفت، اُداس ساحل
ہے ایس کر کے ای دسدے سارے چھیرے فارغ

پیا سیاست سے ورتح وی مندا ، نہ ہلا گلا
بیان بازی نہ سن ترانی وڈیرے فارغ

خزاں دی رت ائے تہے ای کھنڈی ہے مکھ تے زردی
گلاب موسم نہ آئے جد تک ، پھلیرے فارغ

توں چین پاویں ، توں موجاں مانیں ، توں گھرنوں جاویں
مکاویں کم جے تے ہوویں فر توں سویرے فارغ

نہ جد تھیں چانن میں ویڑے واڑاں سمجھ لوو کے
ایہ دور بیٹھے رہن گے انج ای ہنیرے فارغ

نہ زہر کھاون دی لوکاں نوں اے اگرچہ فرصت
جے کھوج لائیے ملن گے بختی بختیرے فارغ

ہوندے جرم نہیں چوکھے نالے رُل جاوے انصاف
دولت والی تنکڑی وِتھ جے تُل جاوے انصاف

کرے دے وِتھ ڈکیا خورے کد تک رہنا ایس
میں چاہنا واں کسے طراں ہن کھل جاوے انصاف

محرومی دی اگ بھاون جاوے سمجھ دے کول
پشلے ورقے جیہڑے مندے تھل جاوے انصاف

جھوٹ دے پتھر ڈگن سارے نکھرے ہن ایہہ باغ
جھکھڑ وانگوں چارے پاسے جھل جاوے انصاف

سبھ نوں تولے اگو تکرپی، ویکھے اک اکھ نال
اپنا کون پرایا کیہڑا، بھل جاوے انصاف

میٹھے ہوون سائے پھل ہن مہکے میرا دیس
چانن بن کے وٹح فضاں، گھل جاوے انصاف

اوتھے مارے حق داراں دا ہووے بھیڑا حال
جتھے زر دیاں چمکاں ویکھ کے ڈھل جاوے انصاف

اُس بستی وٹح دس تعین کیوں نہ جاوے پھیل
مرداراں دے وانگوں جتھے پھل جاوے انصاف

اوتھے جین دا کیہ حج اے نجھی جیہڑے شہر
منصف جیہڑا اوہو کرنا بھل جاوے انصاف

بالکھانہ میں لکھی ہوئی عبارتیں
 سنو لکھنا اور لکھنے والے کے

قوماں نسلاں تے زبانان رنگتاں دا اختلاف
 چل رہیا اے ہر جگہ امی صورتاں دا اختلاف

مردے جانڈے جھوٹھ رسماں تے رواجاں پچھے لوک
 مک نہ سکیا ایہناں وچوں مدتاں دا اختلاف

کنج نبھے توں آپ دس کھاں اوہدی ساڈی پیارناں
 اوہدیاں تے ساڈیاں اے عادتیاں دا اختلاف

اُس دا طاقت تے بھروسہ میرا جذبے تے ایمان
 ایسے لئی تے ساڈے وچ اے چاہتاں دا اختلاف

اوہ وے خوشیاں دا وپاری میری خوشیاں وِج اے جان
میرے اوہدے درمیان اے حرمتاں دا اختلاف

کیہ سبب اے دشمنی دا بس اناواں وے شکار
کھل کے سانویں آگیا اے بستیاں دا اختلاف

اوہ نظر تھیں ویکھداتے میں آں کردا دل تھیں بھال
اگو منزل دونہاں دی پر رستیاں دا اختلاف

مالکاں تے نوکراں وے جھگڑے جھپڑے اک بھجال
لے کے آندا ہر گھڑی بس اہرتاں دا اختلاف

اگو شے وے اک ڈیزائن اگو رنگ اے اک بازار
سبھ دوکاناں نال نہیں پر قیمتاں دا اختلاف

عشق نون ویکھو ڈنگدا عاشق
اپنے آپ نون رنگدا عاشق

شہرت منگے نہ ایہہ عزت
بھکھا دولت منگدا عاشق

اج تے کوئی نہیں پیار ستارا
اپنی ہک تے ٹنگدا عاشق

ویکھن دیدے پاڑ کے سارے
نہ پازیب نہ ونگ دا عاشق

اپنی ولگن نوں سمجھ پوجن
نہ گجرات نہ جھنگ دا عاشق

موٹر کار دے اُتے بیٹھا
گڑیاں ویجھ کے کھنگدا عاشق

سوٹے دا کوئی گھوٹے دا لے
سگرٹ دا کوئی بھنگ دا عاشق

دولت اُتے مردا جاوے
اپنے کوہج تے لنگ دا عاشق

ایم روز بناون والا
زربادی تے جنگ دا عاشق

انج خدا آپ نون کرے لائق
لوک آکھن تئیں بڑے لائق

کم نہ آون پر آکھدے ویکھے
کوئی خدمت ہے دس مرے لائق

لوک بن دے نیں انج میاں مہٹو
جنھے جاہل سی سمجھ بنے لائق

باپ کہندا ترا ویاہ کرنا
پر تو ہوتے سہی کسے لائق

ہن تے ویلے نوں دھکے دینے آں
ہو وندے سی اسپیں کدے لائق

گل سلیقے دے نال کر دے نہیں
وانگ جاہل نہ بولدے لائق

گھر دے جڈیاں نے بس پھسا دیتا
میں بھلا سی کدوں ترے لائق

تھوڑا بہتا ہے گھیڑ چلدا اے
لوک ہیگے نہیں کجھ اہے لائق

وہج غریبی جو نخمی بدھو سن
آئی دولت تے ہو گئے لائق

دو گھڑیاں لٹی ریت نبھا کے سُتے لوک
منزل اُتے تھک تھکا کے سُتے لوک

رُت بہار دی پیلاں پاندی آئی ویچھ
پر اج سارے ہوش بھلا کے سُتے لوک

دو جیاں دا کیہ فکر بھلا دس اوہناں نوں
جہڑے گھر وچ بھانڈا لاکے سُتے لوک

سبھ دی اپنی ڈنلی سبھ دے اپنے راگ
اپنا اپنا متا پکا کے سُتے لوک

ٹردیاں پھر دیاں شکلاں رُسیاں رُسیاں نہیں
تصویراں تھیں من پرچا کے سُتے لوک

انج گدا جیوں میلا ویکھن آئے ہون
ہسن گون اتح وقت لنگھا کے سُتے لوک

ہولی ہولی لنگھ گئی آ کے رُت بہار
پھلاں نوں بس چونبڑ لا کے سُتے لوک

گھر جاون تون پہلاں جھلی پاندے ہے
مڑ کے سارے مکھ پرتا کے سُتے لوک

تارے گن دے نجھی یار ایہ کئی دیر
اس دھرتی دی کھنی پا کے سُتے لوک

واج اک اپڑی میرے تیک
لگدی میرے دل دی چیک

سجھن کر دے سبناں نوں
اپنے دکھ سکھ وچ شریک

ہس ہس پوری کیتی میں
میںوں جد وی بی پھٹیک

بھدی اے جد میںوں ہار
پی جاناواں لا کے ڈیک

جھڑے اویدے پیائے نہیں
موت دی رکھن نت اڈیک

اوہ تے کدے نہ ہوئے دور
دل شیشے جو پے جائے یک

پاڑن والا بن توں شیر
لنجیاں وانگ نہ جسم دھریک

جھڑے دل وچ پاون پیار
ایسے ہر دم حرف الیک

بازی ہار کے مینوں کہن
تیری گل سی بختی ٹھیک

گھول دتی اے وس تساں اوڑک
پاڑ پایا اے وچ دلاں اوڑک

دُنیا دُنیا اسپں پئے کرنے آں
ایتھوں جانا ای اے سماں اوڑک

دیر تک ڈولدا رہیا پہلاں
بنھ لیا اوس نے سماں اوڑک

پھر قسمت دا اس طراں ہویا
بھ لیا گھرنوں بارشاں اوڑک

ایدھر اودھر پئے کلدے پھرے نہیں
قابو آنا اے مجرماں اورک

کھچیا کھچیا اچے اوہ رہندا اے
خیر ہووے گا مہرباں اورک

میرے سچ نون پرکھ لیا اوہنے
ہو گیا میرا ہم زباں اورک

ایس دُنیا نون تچ کے بیٹھا واں
دس تون لینا کیہ امتھاں اورک

دل نون نجمی اجال رکھیا اے
ہور دسو میں کیہ کراں اورک

ہو گئے آج جنوراں توں وی ویکھے سوئے لوک
زر دے زور تے کرے نہیں کجھ بے بے لوک

عزتاں والے ہر حالت وِتج گل دی رکھدے لاج
پھر دے اوہو قول توں جیہڑے ہون ننگے لوک

کدے رکھ اگانڈے نیں ہن ونڈے نیں ایہ چھاں
آج کل تے سبھ کر دے ویکھے کم اوئے لوک

جھولی دے وِتج پا دیندے نیں عمراں دے لئی دکھ
اپنا مطلب کڈھدے ویکھے بن کے جھٹے لوک

چنگیاں چنگیاں گلاں توں ایہ دھو بیٹھے نیں ہتھ
جدھر دی واں چلدی دیکھی اودھر چلے لوک

اتھرو پیار نشانی دیندے اج کل سمجھن یار
پہلاں سُنیا دیندے سن کجھ پیارے چھلے لوک

اج وڈیاں دے پیراں اُتے کوئی نیں رکھدے پیر
رُل جاندے نیں بھیڑاں دے وتج کل مکّے لوک

بے قدرے نیں قدر نیں پاندے دین سیانف رول
چنگی گل نون اج نیں بنھدے اپنے پلے لوک

جتھوں لہجھنی ہووے نجھی مطلب دی خیرات
ہر جاندے نیں او سے تھان تے مار پھلے لوک

لوکی جھومٹہ نہیں گھڑے دیکھ
نال و نطفے پر گھدے دیکھ

بغض حسد تے حرص عناد
دل شیشے و تاج جڑے دیکھ

خوشیاں نالوں مک گئی سانجھ
غم دے دس یا چڑھدے دیکھ

آئی کیسی رت بہار
پھلاں تھیں ہتھ سڑے دیکھ

ہمتہ نہیں پاندے مجرم نوں
بے دوشاں نوں پھڑے ویکھ

پہلاں رج کے بولن جھوٹ
ڈٹ کے اُس تے اڑے ویکھ

مُجھکھ دی نگری جاوے کون
زردے میچلیں وڑدے ویکھ

نجمیٰ تیکنا ہے انجم
رکھ توں پتر جھڑے ویکھ

غرضاًں دے جد پلے ناگ
بختاں نوں فر لڑے ناگ

پتھر جُتیاں توں رہ دور
ایہناں دے وچ پھرے ناگ

فیدہ برفاں لان دا کیہ
جتنے اگاں لاندے ناگ

اوہو فجر اں نوں گئے ڈنگ
راتاں نوں جو نکلے ناگ

دیوین کنڈھاں نوں نہ بھیت
کنڈھاں دے وچ رہندے ناگ

بہنھے ذہن اچ کنڈلی مار
سوچاں دے چمکیلے ناگ

لکیاں توں تے چنگے نیں
راہواں دے وچ بیٹھے ناگ

جداوہ لیندے جاہن دا ناں
منظران ساہمنے گھدے ناگ

اج دے دور دے بنجھی لوک
ناگاں توں زہریلے ناگ

ایہو سوچ کے ہواں دنگ
لوکی کر دے نیں کیوں جنگ

دن وی لگدا جیویں رات
جیون دا نیں کوئی رنگ

پٹی بھلیکھیاں اندر جان
دکھاں دیتا سولی ٹنگ

اُچی اُچی چک کے کندھ
کیتا دل دا ویہڑا تنگ

چنگیاں گلاں بھلیاں نیں
ظاہر ہو گئے سادے سنگ

روگی دی نیں لیندے سار
ویندے نیں سبھ اُس دا سنگ

ساوے پتر سک دے جان
بدلے نیں پر جیون ڈھنگ

پہلاں اُس نوں دودھ پیاں
فر اُس سپ توں کھاندے ڈنگ

چلدے رہے سبھ اپنی چال
ٹریا کوئی نہ بخمتی سنگ

دل دا روگ سُنّا کے ننگھ
دُکھ دا زہر پلا کے ننگھ

ساڈے ول وی مُکھ توں موڑ
سانوں وی زخما کے ننگھ

ایسراں ونڈ ہُن اپنی چھاں
پیار دے رُکھ اُگا کے ننگھ

بھیڑے کولوں رہ توں دُور
اپنی پت بچا کے ننگھ

راہ دے کندے کرے دور
قرضے سبھ چُکا کے ننگھ

مجبوری دی ہر کندھ توڑ
اپنی گل منوا کے ننگھ

بھیڑے بوہتے دُنیا دار
اوپناں توں کترا کے ننگھ

چن توں بھاویں، آ نہ کول
اپنی دھوڑ تے پا کے ننگھ

تارے توڑ یاں چن اچھال
نجمی ہنر دکھا کے ننگھ

شالا انج ای دیوے لورے خوشیاں والی پینگھ
چاہڑے ہر دم لک مروڑے تاہنگاں والی پینگھ

نال مزے میں لیندا رہیا ہونٹے ساری رات
بھا کے لے گئی واء دے گھوڑے سوچاں والی پینگھ

شور شرابے کولوں نس کے جد میں کلا بہہ جاں
مینوں تیرے تچھے لورے یاداں والی پینگھ

منا منا بسدی جاوے سڈے اپنے کول
ہتھ ہلا کے گورے گورے چاواں والی پینگھ

میرے دل نوں کھچ لیندی اے جد میں لاواں زور
ایدھر اودھر ڈولے کھاوے نکراں والی پینگھ

ایہدے نال ہلارے لیندا ، ڈگیا وان کئی وار
میںوں خوب بھٹائے جھوٹے سدھراں والی پینگھ

رُت دی رانی وانگوں میرا دل مُٹھدی اے روز
دوے ہلارے تھوڑے تھوڑے تہجھاں والی پینگھ

جنھاں ڈھایا ہر اک کندھ نوں اپنی ہمت نال
اوہ اسمان تے ویکھے پاندے عزماں والی پینگھ

شک دے بدل وس گئے ، نکلی پیار دی نچھی دھپ
ویکھ فضا وچ نظری آوے رنگاں والی پینگھ

کیہڑا کہندا دستو کال
ہر بندہ تے ہے نحوش حال

ڈھیری ڈھا کے نہ توں بیٹھ
نکیاں نکیاں آساں پال

سجناں نے پرتایا مکھ
سینے دے وِج کھبھ گئی پھال

ہار نہ جاویں جیون کھید
ویلا آکھے سرت سنجھاں

پلا چھنڈیاں نکلی دھوڑ
قرضے پھسیا اک اک وال

لوکاں اپنی بدلی کنج
ساڈے اوسراں بھیڑے حال

جیکر چاہنا این انصاف
حق دی کردا رہ توں بھال

بینی اوں جے سکھ دی چھاں
دکھاں نوں توں کولوں ٹال

تیرے بجمی ٹھنڈے بیکھ
ایویں نہ کڈھوا توں فال

مینیوں جین دا دل نسین آیا میں آں بُردل
رکھیا دل نون میں ترہایا میں آں بُردل

اَس جھوٹے دی ہو گئی سچتی ہر گل ایتھے
میرا سچ وی جھوٹہ اکھوایا میں آں بُردل

اودے روپ دے موتی میں تے چگ نہ سکیا
دل اپنے نون نت زخمایا میں آں بُردل

سارے لوکاں رو رو دھوکھاں کڈھیاں نہیں پر
میں ایہہ بھانہٹر اندر لایا میں آں بُردل

اپنے دل دی گل میں اپنے سبناں نوں وی
کہہ نہ سکیا ، کہہ نہ پایا ، میں آں بُردل

سُکھ دی منزل بھن لئی میں کچھ نہیں کیتا
کوئی بوہ نہیں میں کھڑکایا میں آں بُردل

اپنیاں رتجھاں دا گل گھٹیا اپنے ہتھیں
ہر اک سدھرنوں دفنایا میں آں بُردل

میں تے کوئی وی رنگ نہیں چکیا رنگلی رت دا
رت لنگھی تے میں پچھتایا میں آں بُردل

کدی کدی میں اپنے کولوں نچھی پچھناں
میں کسوں ایناں بھارے چایا میں آں بُردل

وہماں والیاں بکیاں کھولھ
ایہہ کیوں کلتے بھجیاں کھولھ

کھوہ پریم دا چلن دے توں
پیار دیاں نہ ٹلیاں کھولھ

میرے دل تے بھجیاں ڈیگ
جھٹک جھٹک کے زلفاں کھولھ

پٹیاں بن کے رکھ نہ توں
ویکھ تماشا اکھیاں کھولھ

مینیوں لین دے سکھ دے ساہ
میریاں کسپیاں مُشکاں کھولھ

زنداں تائیں لے آ جام
ایہ معمور صراحیاں کھولھ

وِتج فضا دے مشری گھول
کنبداں کنبداں بلیاں کھولھ

کل جو دتیاں ہتھیاں نال
اج توں نال اوہ زنداں کھولھ

بٹ بٹ تکی جا نہ توں
بخمی دل دیاں گھنڈاں کھولھ

مُکِن تے نہ آوے ہن تے ایہہ دردِ پلا موسم
کنا چہر کوئی لاوے ایتھے دستو زخم تے مرہم

کچھ رُتے باگیں جا کے بیہڑا لٹ مچاوے
اُس توں وڈا کون لیٹیرا کیہڑا ودھ کے ظالم

تیری یاد اتح سبحناں میں تے ایسراں اتھرو کیراں
جسراں رات نوں اُترے باگیں پھلاں اُتے شبنم

ایہناں کولوں کاہدا اوہلا ایہہ نہیں گھر دیاں کندھاں
ایہناں دے اسی سانجھ سہاے میں جینا واں ہر دم

دونہہ پاسے دے دندے سچن تکھے کر کے رکھدا
وچوں جڑ ایہہ وڈھدا اتوں آکھے تہاڑا خادم

اپنا اتو سڈھا کرنا اوہنے جسراں ہووے
ایسے صفت بنایا خورے اوہنوں ساڈا حاکم

حق دو جیاں دے کھوندا سبھ نال کردا دھکے شاہی
اپنی اس کرتوت تے ارج تک ہو یا نہیں اوہ نام

اکھراں دی ایہہ کھیڈ نرالی جیہڑی روز میں ویکھاں
پچھ نہ کئی چستی اوندی پڑھنا واں جد کالم

کیہ ہو یا جے نال مرے انصاف نہیں ہو یا بجھی
میں سچا واں ایہہ گل جانے اُنج تے سارا عالم

پے گئی شام ایہ لگا غم
توڑ نہیں چڑھیا کوئی وی کم

اک پلانگھ اے سورج دی
لنگھ جاوے دن کر کے چھم

روح دی سستی سڑدی اے
کوئی تے آکھے کھل جا سم

مارو مار غریبی نوں
حالے اس وِج ہے وے دم

دُکھ دا جھکھڑ جھلیا اے
سینہ سڑدا اکھیاں نم

عشق دے روپ اولے نیں
پیوے زہر لہاوے چم

پھول کے کھاتہ دل دا ہن
یک لے اس دا توں دم خم

جس پل تینوں یاد کراں
دُکھ دی لہر وی جاوے تھم

غم دے بدل چھائے نیں
وسن ہنجو چھم چھم چھم

جد وی سُمکھ وکھاوے ہُمکھ
دل نون آ ہتھ پاوے ہُمکھ

ڈنگے آن کے ساہواں نون
پکے پیر جماوے ہُمکھ

وا ہوئی اے ویکھو بند
اندر ورڈا آوے ہُمکھ

دو گھڑیاں وِتج سبھ کتھ
ردھا پکا جاوے ہُمکھ

پھلاں جیاں لوکاں دے
منٹھے نشکناں پاوے ہمھ

ٹک کے ایہہ نہیں دیندا بہن
اندر باہر نچاوے ہمھ

اے سہی کمرے وِتھ سکون
باہرتے وڈھ وڈھ کھاوے ہمھ

نو دیوے دی کنبدی پئی
ہن تے سا بنجھ مُکاوے ہمھ

بھوں پتوں آوے ساڈے کول
بنجھی نت ساوے ہمھ

ولدے جائیے چار چھیرے کندھاں اچیاں اچیاں
 لہ نہ جاوَن کدھرے تھلے دھپاں اچیاں اچیاں

بے ترتیبی رچ وس گئی اے ساڈے اندر ایسراں
 ویٹریوں کولوں رکھیے ہن تے گلیاں اچیاں اچیاں

عملاں والا کورا ورقہ اک نشیں بھریا ساختوں
 دھون اکڑا کے کرئیے فروی گلاں اچیاں اچیاں

اپنی ذات دے آل دوالے ہر دم گھڑے رے
 کھیسے بھاویں خالی نیں پر سوچاں اچیاں اچیاں

ہن تے دل دی مرضی ایہہ پئی جنگل ڈیرے لائیے
شہراں دے وچ رہ گئیاں نیں چیکاں اُچیاں اُچیاں

بھونڈے جی تے سار نیں لیندے پر کیوں خوئے لوکی
مرنوں تہچھے پئے بنواندے قوراں اُچیاں اُچیاں

کنے لشکر ٹورے کوئی نیں منزل اُتے پُجیا
راہواں دے وچ اٹھریاں رہیاں دھوڑاں اُچیاں اُچیاں

وچ فنا دے خوشیاں مانن ہر خطرے نوں بھل کے
میرے توں تے چنگیاں ایہو ڈاراں اُچیاں اُچیاں

بھیڑے کم دی راکھی کرنا جنھاں دا لے شیوہ
اوہ وی بہرتے بنھ دے نجھی پگاں اُچیاں اُچیاں

دل دا کعبہ کنج بچاواں
تن وستی وِتج پھرن بلاواں

سُکھ پروہنا بن کے آیا
اس نون کتھے دس بٹھاواں

سُردے بُلکھاں نون چین آوے
لیندے سبناں دا جد ناواں

یاداں دے چنگیاڑے ساڑن
ٹٹے دل نون جد سمجھاواں

وہماں والے تھلے اندر
کنج یقین دا بوٹا لاواں

لیراں لیراں جھولی ہوئی
پھل اتبارے کتھے پاواں

رتجھاں والا جگدا دیوا
ہتھیں دسو کنج بچھاواں

ماڑے اُتے ہل میں پھیراں
تگرے ساہنے میں گھبراواں

بجھی ورگے مونہ پھٹ تھیں میں
کاہنوں دسو متھا لاواں

رنگِ خوشیاں دے جھولی پاؤں ٹُریا واں
صحراواں وِتج پھل اُگاؤں ٹُریا واں

جنتھے مینوں چاہیا سبھ توں پہلاں سی
اودھا ہن میں کھوج لگاؤں ٹُریا واں

مگر فریب دے جنتھے جھیرے کھلے نہیں
اوپناں تائیں مار مُکاؤں ٹُریا واں

بیہڑا ونختے آ کے میرے جنتھے نوں
اوپو تیر میں ہک وِتج کھاؤں ٹُریا واں

سرتے چُک کے پیار دی کھاری ویکھ لٹو
سجناں دا میں درد ونداون ٹُریا واں

رُتاں وِتھ تبدیلی اوڑک آوے گی
رنگلی رُت دا کھوج لگاؤن ٹُریا واں

دوجیاں وچوں جیہڑے کیڑے کڈھدے نہیں
اوپناں نوں وی کجھ سمجھاؤن ٹُریا واں

غم دے کندے چُکے جنھی ہمت سی
ہن خوشیاں دی خیر لیاؤن ٹُریا واں

جنھی نخمی پیار دے خواب دکھائے سن
میں اوہ رُسیا یار مناؤن ٹُریا واں

مُورَت ذہن بنائی اکھاں پھڑکن لگیاں
یاد سبجَن دی آئی تاراں کھڑکن لگیاں

میری وگدی رت تے جیہدا دل نہیں جھریا
اوہنوں ڈگیا ویچھ کے ساہواں اڑکن لگیاں

رُکھ تے بیٹھیاں سِپاں جد وی سہریاں چکیاں
نھیرے دے وتھ سہمیاں پڑیاں پھڑکن لگیاں

پھلاں دے نال میں تے جد وی پیار جتایا
میرے چار چھیرے اگاں بھڑکن لگیاں

بجٹھاں دے نال پیار دی سانجھ ودھائی سی میں
اکھیاں دے وٹح او ہو شکلاں ارٹکن لگیاں

اگ ورہی تے ساکت ہویاں سمجھ دیاں نبضیاں
رُت پھری تے او ہو نبضیاں دھڑکن لگیاں

گل گل تے پٹے آن ابالے لوکاں نوں ہن
وٹح دماغاں جیویں ہانڈیاں گھڑکن لگیاں

میرے دل دے زخماں میں جد رولا پایا
ذہن چبارے آکے بجلیاں کڑکن لگیاں

بے تقصیرا تکیا جد میں سولی چڑھدا
ہنجواں دے نال بھریاں اکھاں سڑکن لگیاں

بیٹھا ویلے دے کھنڈ نوچاں
 سمجھ نہ آوے کیہ میں سوچاں

ہسٹر اندر ودھدا جاوے
 اپنے دل توں پیا دبوچاں

کول نہیں عملاں والی گاچی
 پھٹی جند دی کیویں پوچاں

پٹھہ سڈھے پینڈے کر کے
 پیراں توں ہن آیاں موچاں

دین دی خدمت کرن چ اچھا
کیتا اپنا نام بلوچاں

میرے سر توں لنگھ جاندی اے
تیری گل میں کیویں بھوچاں

کم ہوندے بس اوہناں دے نیں
کول نیں جہناں دے ا پروچاں

جتنا کم کھڑاری دا اے
دا ای دسنے ہوندے کوچاں

ودھدی جاوے کاک دل تے
نجمی ایہنوں کنج کھروچاں

پیار دے ڈالنے میں تے ساکے ویکھے نہیں
موسم سبھے ہولے بھارے ویکھے نہیں

تیری تاپنگ اتح گلشن گلشن پھریا واں
میں گلشن دے سبھ لشکارے ویکھے نہیں

واواں آباں رنگاں بھریاں میرے کول
تتے ٹھنڈے خوب نظارے ویکھے نہیں

ڈالی ڈالی گیت میں گائے پھلاں نال
میں پھلاں دے ساکے کاکے ویکھے نہیں

اپنے من دی دُنیا آپ میں بدلی اے
طوفاناں دے کئے دھارے ویکھے نہیں

پنڈ بنھ کے تے کوئی وی بیٹھا دِسیا نہیں
ہر تھاں ای میں پئے کھلارے ویکھے نہیں

کبیاں دے گھر کھیدہ پٹی اُدی دِسی اے
کبیاں دے میں میجل چبارے ویکھے نہیں

تیریاں یاداں جیہڑے آن وکھائے سی
میں اوہ سارے منظر پیارے ویکھے نہیں

اُس تھیں ودعیا ہون دا منظر دتساں کیہ
اوہدی اکھ اتح چمکدے تارے ویکھے نہیں

اپنی سیت مٹانڈے میں ایہ کلیاں رہ کے ٹھہرے نہیں
چارہ گر توں خورے کاہنوں اج لے لوکی ڈرے نہیں

دنداں لے نال کھولن اوہو ہتھاں دیاں دتیاں نوں
سوچ سمجھ توں کم نہیں لینڈے جو چترائیاں کر دے نہیں

دکھاں والی کالی رات نے ایسراں سانوں چندیا لے
کھرے کھرے اوہ وی کوندے جہڑے ساڈے کھرے نہیں

سونے دے نال ٹانکے پتھر لوکی چا نال وینڈے جے
سا بچھ سہارے جس دے چنگے اوہو عیشاں کر دے نہیں

و کھرانہ اکھواویں سبجناں توں دُنیا دے نال ٹریں
شوق اوّ لے پالن والے وقت توں پہلاں مرے نہیں

دُنیا اک دریا اے وگدا بندے وِتج نہیں پتھراں وانگ
بسھ طوفانی لہراں نوں جو اپنی ہک تے جردے نہیں

اچھے میچلیں سوون والیو، تھلے آکے ویکھ لوؤ
فٹ پاتھاں تے سُستے ہوئے کتے بے گھر ٹھردے نہیں

اس دھرتی دے بھاگ نہیں سُستے ایسے لٹی انج ہوندا اے
جیہڑے حاکم بن دے ایتھے اپنے کھیسے بھردے نہیں

اپنی منجی ہیٹھاں نجھی ڈانگ کدی نہ پھیرن لوک
دوجیاں دی پر نیّت اُتے ہردم انگلاں دھرے نہیں

جادو کیتا خوش گفتاراں
دھرتی دیکھے پیار بہاراں

موسم کٹھیاں رہن دے آئے
میں وی سانجھ دی کندھ اُساراں

بُلٹھاں اُتے ہاسے چمکے
چوڑے دتیاں نہیں چھنکاراں

مُڑ اتبار گواچے لہجے
رہیاں بیون وِتھ مہکاراں

بُوہے شوق دے کھل گئے سائے
وجہن لگ پیاں دل دیاں تاراں

یار دے ہتھ نہیں ڈوراں سجھے
راہ دیوے یا کرے دیواراں

اُچّا ہووے دیس دا ناواں
ایہدے تے نت رہن بہاراں

پھل سوچاں ذے ٹہکن لگ پئے
رونق ہو گئی وجہ گلزاراں

اج اے نجھی بچنا اوکھا
اُٹھیاں تکھیاں تیر کٹاراں

لوکی جذبے سولی ٹنگدے میں دیکھے نہیں
منصف ایسے رشوت منگدے میں دیکھے نہیں

مانگت وی اک پیشہ بنیا کیہ ہن کرے
ہٹے کٹے لوک وی منگدے میں دیکھے نہیں

کون اے جیہڑا توڑے ظالم ہتھاں نوں ہن
حق والے وی ایسے سنگدے میں دیکھے نہیں

لوچھ ہوہس نے کھوہ لیا پیار و طیرہ بسہ توں
بھانبر بلدے تھاں تھاں جنگدے میں دیکھے نہیں

ایویں تے نیئیں لوکی ڈردے رسیاں کولوں
سپ رسیاں دے بن کے ڈنگدے میں ویکھے نہیں

اوہدی اک نیئیں منتی کیتی اپنی مرضی
ٹوٹے کر کے اوہدی ونگ دے میں ویکھے نہیں

اپنے سچیاں ہون دیاں جو قسماں کھاندے
وڈیاں لے کے ہتھ اوہ رنگ دے میں ویکھے نہیں

چونکاں وچ کھلوتے منڈے پیٹیاں پا کے
کڑیاں ولیں ویکھ کے کھنگدے میں ویکھے نہیں

سارے نیئیں اک جیسے ہوندے نجمی یارا
چنگے لوک بھیرے جھنگ دے میں ویکھے نہیں

پیار دے پھل مسکائے نہیں
سجناں درد و نڈائے نہیں

پلکاں بچھیاں بچھیاں نہیں
شکوے مونہہ تے آئے نہیں

وعدے تے آ کرے کھان
وعدے کسے نبھائے نہیں

جنھوں ویکھ کے جیوندے ساں
اوہنے رو سے پائے نہیں

دل و توح ہوس اے دولت دی
صابر ناں رکھوائے نہیں

پور وی بھڑکی لائی اے
بدل دے اس سائے نہیں

میری یاد دے شیشے توں
نقش ترے دھندلائے نہیں

جھوٹے ہو چھڑ لے پیچھے
سادھو چور اکھوائے نہیں

منصب نجھی وڈے سن
بندے جھوٹے لائے نہیں

اگ نفرت دی چار چفیرے اس وچ سٹروا کیٹرا نہیں
جنگ غربت دی اندر باہر اس نال لڑدا کیٹرا نہیں

جیکر تہاڈا اذن ملے تے اک گل تہاتوں آکھاں میں
پھل ملن تے اوہناں نوں فرہس ہس پھڑدا کیٹرا نہیں

لوڑاں دا اک ہڑھ اے جیٹرا پتھر سمھ اٹھواندا اے
علم جیاتی مفت بے لیتھے گھرنوں کھڑدا کیٹرا نہیں

میری کھوٹی قسمت دے وچ پیار ترانہیں لکھیا سی
دسو ہیرا لبھ جاوے تے تاج اچ جڑدا کیٹرا نہیں

جتنھے ساہ میں لے کے آیا اوہ تے پورے کرنے نہیں
ہر اک شے وے فانی ایٹھے پتر جھڑدا کیہڑا نہیں

تھاں تھاں کنڈے کھڑے نہیں مکاری عیاری دے
لوکی پئے لکھ بچاون اس نال اڑدا کیہڑا نہیں

کوئی ہووے گا جیہڑا حق سچ اپنے سرتے لیندا اے
دو جیاں دے سر اپنے اوگن ایٹھے مڑدا کیہڑا نہیں

سچ توں لوکی دُور پئے ہوون نہر پاسے ایہہ ویکھ رہیاں
چلن جیکر جھوٹھ بہانے تے فر گھڑدا کیہڑا نہیں

پیار دا موسم تکیاں مینوں نجمی مدت ہوگئی اے
ویر کرودھ نفرت وچوں ایدھر وڑدا کیہڑا نہیں

زہر جو پلاوے مینوں
یار اوہو بھاوے مینوں

اوہدے اُتے مراں جیہڑا
لارے نت لاوے مینوں

دُکھ کھدے اگے پھولاں
ایہو دُکھ کھاوے مینوں

چیتے دا پل پل
دُنک دُنک جاوے مینوں

یار میرے کول کھڑا
ہتھ نہ پھڑاوے مینوں

بلدی تے تیل پاوے
بڑا ای ستاوے مینوں

ڈھیر کرے جتاں اوہ
دند چہ وکھاوے مینوں

ہر ویلے نوں دکھ
آکے جگاوے مینوں

آپ مہارا جہڑا
کیہ سمجھاوے مینوں

اپنی گل تے لوک اڑے نہیں
خورے کتھوں سبق پڑھے نہیں

ڈانواں ڈول جو پھر دے پئے نہیں
دیکھو بندے کس دھرے نہیں

سوہن دیاں کیہ گلاں چھوہیے
پھلاں نال ایہ ہتھ سڑے نہیں

کچھ نظراں دے تیر نہیں کھتے
کچھ زلفاں دے ناگ لڑے نہیں

پورا بھاویں اک نہیں کیتا
وعدے کیتے اوس بڑے نہیں

ساجھ مروت جد دی مٹی
غم دے دریا گل چڑھے نہیں

جہڑے جھوٹے نوں سچ بناون
ایتھے انج دے لوک بڑے نہیں

شمع اُتے جان سو واری
پروانے دے پر جھڑے نہیں

خورے نجمی ہوراں آنا
سجین راہواں مل کھڑے نہیں

میں خوشیاں نوں بھناں خوئے کیہڑے شوہ وچ رڑھیاں نہیں
سبھ دے حصے آندیاں سیں ایہ تے قسمت پڑیاں نہیں

ویر کرودھ نفرت نوں تے سانجھ سانجھ کے رکھدے آں
اُلفت چاہت پیار جڈیاں سبھ شیواں ساتھوں رڑھیاں نہیں

وتیج کے اپنا اپنا سودا سارے تڑدے جاون پئے
میریاں سدھراں اوڑک نوں میرے ول ای مڑیاں نہیں

توں رسیا تے انج لگا جیوں جان جسم چوں جاندی اے
وس لایا پڑٹیاں سانجھاں میٹھوں مول نہ جڑیاں نہیں

لگدا میرے لیکھاں دے وِج رت نے خوشیاں لکھیاں نہیں
ایسے لٹی تے میرے کولوں ہو کے واپس مٹریاں نہیں

پیار دے بول وی بولن لگیاں دستو کوئی مل لگدا اے
پر ایہہ تھیواں ساڈے کول تے لگدا تھڑیاں تھڑیاں نہیں

ایہناں دے وِج سا بچھ دا مینوں کوئی وی رشتہ دسدا نہیں
اپنے اپنے مطلب دے لٹی ایہہ سمجھ کندھاں جڑیاں نہیں

اپنی اپنی دونواں ویکھو کنج شناخت بدلی اے
تکدے رہو پر پتہ نہ لگے مندے نین کے گڑیاں نہیں

اساں کیہ دینا بھئی یارا اون والیاں نسلان نوں
ساڈے کول تے اپنی لٹی وی پیارتے خوشیاں تھڑیاں نہیں

ہمت نال سی مارے بنھ
ہمدردی نے توڑے بنھ

مرزے یار دی بکئی نوں
اپنے دل دی گھٹھے بنھ

صبر رضا جے چھٹ جاوے
ٹٹ جانڈے فرساکے بنھ

جے کر پینا خالص دودھ
فیر لویری بوہے بنھ

فطرت اوہدی طوطے وانگ
بھاویں پیار دے رستے بنھ

انج نہ کر توں بسمل یار
دکھ نہ ساڈے پتے بنھ

اوہ تے عابد تیرے نہیں
مارن جیہڑے کچھے بنھ

اوہ قسمت ہتے شاکر نہیں
جیہڑے مار کے بیٹھے بنھ

نجمی اپنے محسن نوں
دل دے بندی خانے بنھ

ہر اک اکھ آوارہ کیوں اے ایہہ وی سوچو
بن دا پھل شرارا کیوں اے ایہہ وی سوچو

نسا جاوے اٹھے وا ایہہ توڑ کے راساں
بندہ آپ مہارا کیوں اے ایہہ وی سوچو

کیہڑی گلوں ہوئے ساڈے پنڈ لمیرے
ٹٹیا آس دا تارا کیوں اے ایہہ وی سوچو

اوسنوں کیہڑے پر لگے سرخا باں دے نیں
جھوٹھا سچ توں بھارا کیوں اے ایہہ وی سوچو

بے حسّی کیوں دستوِ دل تے راج اے کر دی
چاہت وِتج خساراً کیوں اے ایہ وی سوچو

آکے مکے رنداں تائیں کیوں ترسائے
رُت ایہ لاندی لارا کیوں اے ایہ وی سوچو

کسے دا ویلا سچن نیئیں ایہ سارے آکھن
ویلا بے اتباراً کیوں اے ایہ وی سوچو

کادے بئی ایہ ہندہ اینے پاپڑ ویلے
پایا رانج کھلاراً کیوں اے ایہ وی سوچو

اکھ چڑا کے نجھی توں اوہ لنگھ جاندا اے
فروی بگدا پیارا کیوں اے ایہ وی سوچو

تھوڑی تھوڑی پیار دی سبناں کھٹی کر لے لو
اس وچ اپنی چاہت دے توں ہن جو ہار پرو

اوہناں نال یرانہ کیہ جو بوہنے لیندے ڈھو
اوہناں دے دوستانے کیہ جتھاں وچ لے بو

جیہڑی میں سمجھائی تینوں من لے توں اوہ گل
اوہ تے کافر ہو یا لے پر توں نہ کافر ہو

کئی وار میں لکھ لکھ ڈھایا اوہدا پیارا ناں
آئی نئیں پر اوہدے و توں یاداں دی خوشبو

میتھوں ایسراں وکھرا ہو کے تینوں بھننا کیہ
میرے نال توں رل کے آہن چانن راتے رو

دکھ دا ساتھی بن کے کوئی نہیں ٹریا میرے نال
خوشیاں مینوں ملیاں نہیں میں دکھ ای لیتے ڈھو

گل سرے توں چا ہڑ دے اینوں ادھوائے نہ چھڈ
اوہو یار ای پیارا لگدا توڑ نبھاوے جو

میں سوچاں نوں آکھ بھیا واں تسیں نہ پاؤ جھل
میرے کول نہ آؤ مینوں تارے گنن دیو

اوبدے دل توں لہ نہ جاویں وکھیں کدھر توں
اوبدے کول نہ ایتاں جا کے بجمی یار کھلو

دُشمن نل کے بیٹھے راہ
سجّوں ساڈی تئکدے راہ

قدم قدم تے رُکنا پئے
جد گلشن دی چلیے راہ

اوہناں نوں سمجھائے کیہ
جاون جیہڑے پٹھے راہ

دُھپاں دے وِج سڑدا رُکھ
بارکس دی ہُن ویکھے راہ

یاراں نوں ایہہ نہیں توفیق
پاون سانوں سدھے راہ

اوہناں نوں توں کجھ نہ کہہ
بھیڑے اپنی لگے راہ

میرے کول کھلونڈے نہیں
سارے اپنی لینڈے راہ

کتنی کٹ کے جانڈے لنگھ
اج نہیں لوگی منگڈے راہ

جنھوں نخمیٰ حق دی بھال
اوبڈے ضامن سچھے راہ

جیوی نہ ہووے بوہتیاں کماں دا فائدہ
ایسے طراں نہیں ہوندا لشکاں دا فائدہ

وڈا سی مونہہ جدوں کدی مینوں سی ملدیاں
ہن آگیا اے ساہمنے جھڑکاں دا فائدہ

بے شک ایہ میرے نال ای لہندے نیں ہر گھڑی
ویلے تے کم نہ آئے تے سبناں دا فائدہ

نھیرا جے میرے گھر دا ای ہو یا نہ دور تے
مینوں بھلا کیہ چن دیاں کرناں دا فائدہ

منزل تے پہنچ کے ای ایہ آندا خیال لے
رستے تہ تیز کیتیاں قدام دا فائدہ

جس دن سفر تے نکلیا کیتی مسافرت
تیری منظر چ آوے گا رکھاں دا فائدہ

وٹے نہ لوڑ ویلے جے دستو بھلا تسیں
سانوں کیہ سرتے چھاگئے بدلاں دا فائدہ

جیکر ایہ ساڈے گھردی رکھی نہ کر سکن
فیر کیہ توں دس اُساریاں کندھاں دا فائدہ

جیہڑے نیں دل دی تار نوں جا کے پلاوند
بخھی بھلا کیہ انج دیاں شعراں دا فائدہ

مار گئی اک گل زبکی جہی
لے گئی روہڑ کے تھیل زبکی جہی

سارا جہتہ نال اے میرے
اک شے اوہدے ول زبکی جہی

مت لینے دے دینے پے جان
چال اوہدے نال چل زبکی جہی

دل نوں ڈک کے رکھیا سی پر
سدھر گئی لے پل زبکی جہی

سکھ مانے ای جس دھرتی تے
اوس لٹی اوکڑ جھل زنگی جٹی

دکھ دریا تے گل چڑھے سن
کیہ کر دی دس ٹھل زنگی جٹی

میٹھے میٹھے پھل ایہ پیارے
دیندی سانوں ول زنگی جٹی

کیس جیوں وی پھریا جاوے
دیندے مچھتی تل زنگی جٹی

چھڈ دے نجھی ساری دُنیا
پیار دنی نگری مل زنگی جٹی

ہتھ جدوں وی ایٹھے دولت بدلے گی
میرے دیس دی اوہڑوں قسمت بدلے گی

پیار دا چائن جس دن ایٹھے کھلے گا
ساڈے مکھ دی اوہڑوں رنگت بدلے گی

شایس جے پچھتاہے دن دیاں کماں تے
روگ مسن گے کجھ تے صورت بدلے گی

اکھیاں نوں اجد نو لبھی سچائی دی
فر ایہناں دی ساری حیرت بدلے گی

جس دن اپنا ودھ کے توں حق کھوویں گا
تیری قسمت اُس دن قدرت بدلے گی

کیٹری شہہ تے میری میری کرنا ایں
کسراں دس ایہہ تیری عادت بدلے گی

دل کعبہ جد پیارے نال سجاواں گے
ودھ جاوے گی عزت، حرمت بدلے گی

اکو جٹی جد سمھ وِخ چاہت ونداں گے
ساڈی حالت فیر محبت بدلے گی

جد توں نجمی اپنی ذات پہچھانے گا
اوپدوں امی فر تیری حالت بدلے گی

مل جاوے جے دل نوں چاہت فرنیں دُنیا بھیری
دے جاوے جے یاری راحت فرنیں دُنیا بھیری

سانجھ سہا کے مل جاوون تے دُور ہنیرے ہوندے
اپنے جے نہ کرن بغاوت فرنیں دُنیا بھیری

مُجھکھا کوئی نہ سوں وے ایتھے راجیا کوئی نہ رووے
ایسراں دی جے ہووے حالت فرنیں دُنیا بھیری

سارے گونگے بولن ایتھے سارے اٹھے دیکھن
مل جاوے جے اپنی طاقت فرنیں دُنیا بھیری

دامن و تح شرارے ہوون بھاویں پھل مہکدے
پے جاوے جے فکر دی عادت فرنیں دُنیا بھیڑی

سارے لوکی رل رل ایتھے خوشبوواں ورتا وون
کڈھ دیون جے دل چوں نفرت فرنیں دُنیا بھیڑی

سکھ دیاں سانجھاں پاوون سائے دکھ وچ لین اے ساراں
مک جاوے جے ایتھوں غربت فرنیں دُنیا بھیڑی

سولھ سویرا ہووے ہر تھاں دور ہنیرے ہوون
سُفنے جے کر بن حقیقت فرنیں دُنیا بھیڑی

لوڑ پوے تے نجمی دل دی پیاس بجھاوون خاطر
بھ جاوے جے پیار دامت فرنیں دُنیا بھیڑی

رُتّاں دے ہُن ڈنگ میں کھاواں جی کردا اے
 دریا کنڈے بہہ کے گاواں جی کردا اے

اپنے ٹھنڈے لیکھاں نوں میں نگھ پُچاواں
 دل دے جنگل وِتھ اگ لاواں جی کردا اے

دھوڑ غماں دی ہولی ہولی بہہ جائے ساری
 کوسے اتھرو انج وگاواں جی کردا اے

اکھ دی نگری دیوا بن کے جگدا راں میں
 ہر اٹھے لئی اکھ بن جاواں جی کردا اے

لو بھ توں ہر دم پاک رُسے ایہہ پیار مرا ہن
اکھرن میریاں انج ای ساہواں جی کردا اے

پیار خلوص دی وا نوں جتھے ڈکيا لوکاں
اوتھے اوتھے سنھ میں لاواں جی کردا اے

سفنے ہوون رنگ برنگے رنگ بھریاں تعبیراں
ویکھاں ہر دم شوخ اداواں جی کردا اے

پہلاں اُس نوں چونبٹر لاواں چھیڑ دیاں میں
رُس جاوے تے فرمناواں جی کردا اے

گھٹے رکھاں ہر دم نجی سا بھ دے بوہے
دل مندراں وِتج ٹل وجاواں جی کردا اے

جہدے ہوون مندے کالے
اوپدے مٹھے بول وی کھالے

اوپدے لئی سبھ رستے روشن
جہدی اکھ و تھ چمکن تالے

اوپنوں ای بس اصلی بھدی
پیون لئی جو آپ نتارے

پیار دی خوشبو کنج اوہ پاون
جنھاں دل دے بوہے مالے

رونا وی فر لذت دیندا
روئیے جے کر رب دربارے

اوہ دریا دا حال کیہ جانن
گر دے جہڑے نال کناکے

پہلے دھندے مک جاون تے
سجناں پائیے ہور کھلارے

اُتوں بھولا ، وچوں کھچرا
مینوں شیشے وچ اتارے

نچھی حال کیہ دے اپنا
گن گن تارے رات گزارے

اپنی وِتح جیاتی میں تے نھیرے گھلے دیکھے
جد وی دیوا بال کے بیٹھا جھکھڑ جھلے دیکھے

سبز سویرا اوندا دیکھ کے ہاسے سی جو ہسدی
اوسے اکھ چوں اج میں سبحناں، ہنجد ڈھلے دیکھے

کہندے سن پئی تارے چمکے رستہ دسن والے
منظراں چک کے تکیاتے اوہ راہ وِچ رُلے دیکھے

جنھاں دیاں بنیاداں نوں پکیاں کیتا، متخصیں
زر دی تکرپی دے وِتح میں تے اوہ وی تُلے دیکھے

جیہڑے کھیت دا اپنے وتوں کل تے کم نہیں پایا
 دن چڑھیا تے نوین سیاپے اوتھے پھلے دیکھے

دکھاں نہیں ایہہ حال اے کیتا اج دے دورے اندر
 اتوں لوکی کھاندے پیندے وچوں گھلے دیکھے

وانگ شکاری دانہ سٹیا جتھے پھاہی لاکے
 اوہدے لئی میں سارے بوہے آپے گھلے دیکھے

مونہ دے سبھ ملاحظے ہوندا اسان تے ایہو تکیا
 اکھ توں جیہڑے اوہلے ہوئے دیوں وی بھلے دیکھے

کوئی کوئی ہوندا جیہڑا پڑھدا حرفاں نوں گوہ کر کے
 بوہتے لوک نہیں بختی جیہڑے ورقے تھلے دیکھے

پا کے لیٹے رنگ برنگے
لوکی لگدے فروی ننگے

میری گل نون زندن والے
اوبدے اگے بن گئے بیجنگے

پہلاں رکھ دے ٹہن سی کٹے
ہن او سے توں چھاں پیا منگے

قید نہ رکھے اوہنوں آکھو
میںوں پھڑ کے سولی ٹنگے

جس توں منزل ہوئے اوہلے
رستہ اوہنوں کیوں نہ ڈنگے

میریاں لوڑاں ظلم کمایا
کئیاں انج ای ہتھ نیں رنگے

عشق دی اک وِج میں سڑنا واں
ہمت میری وانگ پتنگے

بد نیت سر پڑنے ڈگدے
اکھواندے نیں چور لنگے

انج تے نچدا محفل محفل
بخجی کولوں پر اوہ سنگے

پکدا سجنو پھل پیار دا سہے سہے
گوڑا ہوندا رنگ اتبار دا سہے سہے

ایویں نہ توں سُفنے تکیں رنگ برنگے
قرب کریں توں حاصل یار دا سہے سہے

عشق دے تھل وچ اٹھے وا نہ لسیا جاویں
قد و دھاویں اپنے پیار دا سہے سہے

تور نہ دیویں سجرے ہا سے دل چندے دے
چڑھا ہوندا رنگ بہار دا سہے سہے

بولی مار کے یار مرے دل زخمی کیتا
زخم بھرے گا ہن اس وار دا سہجے سہجے

مہرتے آیا ہولی ہولی صدق دا سوچ
سایہ گھٹیا شک دیوار دا سہجے سہجے

کچھ سبناں دا روپ وٹا کے سکھ دا چانن
تہچھے آوے واجاں مار دا سہجے سہجے

اوہو امی اس دنیا دے وچ سو بھا کھڈا
خدمت دا جو میجل اُساہ دا سہجے سہجے

سبناں نوں سنگیت سنا دے بھٹی یارا
اج تے اپنے دل دی تار دا سہجے سہجے

دُبیَا آن کُنارے تے
وِسیا جھوٹے لارے تے

دُنیا جیویں منظر اک
لگی اکھ نظارے تے

بالاں وانگوں سوتج مری
چڑھدی ویکھ چبارے تے

جھوٹھی پرہیا بیٹھی اے
ہونا ظلم و چارے تے

بھیت دلاں دے کھلے نیں
جھا نجر دے چھنکارے تے

گل گلاواں یا بیٹھا
ہاں دے اک اشاکے تے

میںوں وحشت ہوندی اے
اوپرے ہر اک کارے تے

مڑ مڑ مینہ پیا وسدا اے
میرے چونڈے ڈھاکے تے

اکھیاں وِتھ حیرانی اے
تیرے ایس کھلارے تے

آلا بھولا سچ اک پاسے جھوٹھ وپاری اک پاسے
دل تھیں ملنا اک پاسے تے دُنیا چاری اک پاسے

ظاہری حالت ویکھ کے میری میتھوں دُور نہ ہووین توں
اکھ دی جھاتی چار چپیرے، دل دی باری اک پاسے

چاچے، مامے ساک نہیں سوہنے چنگے رشتے بہن بھرا
ممتا دی کوئی ریس نہیں اے دُنیا ساری اک پاسے

نظماں، غزلاں گیتاں دے بسھ شاعر سوہنے لگدے نہیں
ہر اک دی اے اپنی تھاں پر نعت لکھاری اک پاسے

چھو بیاں بلماں تے شمشیراں اپنی تھاں تے زہری نہیں
ہر فی ورگے نیماں دی پر پیار کٹاری اک پاسے

سوچ رہیاواں دونواں وچوں کپڑی دھارن بھاری اے
اک پاسے نہیں جتاں سجھے بازی ہاری اک پاسے

ہر شے دا مل وکھرا سمجھ نوں کسراں ساناواں تولاں میں
بیٹھ رہیاواں ایسے لٹی میں بکّل ماری اک پاسے

روپ تے بہوروی سوچنے نہیں پر روپ سلکھنا تیرا اے
ملنا گلنا سمجھ نال واں پر یار دی یاری اک پاسے

کئی ان دیکھے جذبے دل وچ آکے خوشیاں ونڈ دے نہیں
سمجھ دی تھاں اے اپنی تھاں پر پیار اڈاری اک پاسے

تیری یاد اتح اتھرو اکھیاں بھر کے نکلے
 ڈکیا کنا اوڑک دھکا کر کے نکلے

میری ہر دم ایہو مرضی ایہو منتا
 میرے دل چوں یاد سجن دی مر کے نکلے

کاہدے لئی ایہہ آئے چھڈ کے کئی کوٹھا
 اپنیاں لوڑاں تھوڑاں توں ایہہ ہر کے نکلے

آو دساں اج جیاتی کیویں گذرے
 جیڑا ساہ وی نکلے ہک چوں بھر کے نکلے

کوئی نہ آیا جیہڑا دردی بن کے ساڈا
اُلفت والی کھاری سرتے دھر کے نکلے

تھوڑے اُتے اُج قناعت کیہڑا کردا
جیہڑا ہتھ وی پیندا دونے کر کے نکلے

امر کہانی اوپناں دی بس ایتھے ہوئی
پیار دے پنن جیہڑے لوکی تر کے نکلے

موسم دے ورتارے ہتے حیران میں ہوندے
رُتیاں دی جو نرمی گرمی جر کے نکلے

روز دھماکے ہوون پاروں خوف مسلط
جیہڑا نکلے نجمی گھر چوں ڈر کے نکلے

اپنے لہو نال چانن کرئیے اسپیں آں ہمتاں والے
ساڈا رستہ ڈک نیئیں سکدے ایہہ رستے کنڈیا لے

اوہناں چرتے سالوں نیئیں کجھ لطف ٹرن دا آندا
نال مشقت جنھاں چر پیریں پین نہ چھالے

میں اشرف مخلوقاں دے وقح مینوں کیہڑا چھوہے
جگمگ جگمگ ہوندی جہڑی میرے نور دے ہالے

میرا مان ودھاون اج وی میریاں تینر اڑاناں
جھنڈے اپنی عظمت دے میں ول اسمان اچھالے

چوندے ڈھارے لپتے جانے کدی نہیں نعرے لاکے
خالی خولی نعرے لانے ہوندے بہت سکھالے

پچھتاوے دے وس جو پاؤں دیوں غم دا جھورا
بندہ اپنے دل دے اندر ایسے روگ نہ پالے

اک گل تہانوں میں سمجھاواں پتیاں بھار نہ ٹرنا
مونہ پر نے اوہ ڈگیا جہڑا پے گیا انج دی چالے

میں تے اج تک کیتے نہیں جے مجبوری دے سوڈے
میں تیں بوہتے پیر پساکے ویکھ کے آل دوالے

ٹٹ جاؤں جے سانجھاں تے فراس تے جھڑنا کاہدا
اوہ پاگل نہیں جنجھاں نجھی ٹٹے تیر سنبھالے

کچھ لوکاں نوں روڑ سمجھ کے چھنڈیا اے
انساناں نیں انساناں نوں ونڈیا اے

خون دا رشتہ لگیا کچّا دھاگا اج
کم نیں آیا کتنی واری گنڈیا اے

کیہڑی گل تے تیری میری کرنا ایں
تیرا میرا دس کچھ سبناں ونڈیا اے

جنہاں اتے مان ودھیرا کردا سی
کیہ دستاں میں اوہناں گھر گھر بھنڈیا اے

جیہڑا ہتھیں چڑھیا ایس زمانے دے
ایہنے رل کے اوہنوں چنگا چنڈیا اے

جس دا میری ذات دے نال تعلق نہیں
اوہ الزام وی میرے سر ای منڈیا اے

ماڑے لوک شناخت اپنی بھل گئے نہیں
عزبت نے کجھ ایسراں پنڈا پھنڈیا اے

چنگے بھیرے دوٹویں طبقے وہناں واں
ہر اک نے کم اپنا اپنا ونڈیا اے

میری محنت ایسا نجھی لیرا سی
غیر دوانے پے کے جیہڑا ہنڈیا اے

اوہو اپنا روگ سناوے جہڑا ننگھے
دکھاں والا زہر پیاوے جہڑا ننگھے

کیویں مچھٹن ایتھے پیار دے پشمے دستو
ستھرے پانی نوں گدلاوے جہڑا ننگھے

تار دلاں دے ڈھولے مائیے کیویں چھپن
دل پنچھی نوں آ زخاوے جہڑا ننگھے

میری چودھر چلے ایہ گل ہر کوئی چاہوے
اوہو دانا پیا اکھواوے جہڑا ننگھے

اگ تے پانی پاندا اج نیس دسدا کوئی
پانی دے وچ اگ پیالے جیہڑا ننگھے

آون والے ویلے دی جو سار نیس لیندا
اس ویلے تے کنج پچھتاوے جیہڑا ننگھے

سکھ دی دولت کل اوہ آپے ویکھ لوے گا
اک اک کنڈا چکدا جاوے جیہڑا ننگھے

ویہندیاں ویہندیاں گلشن سارا مہک اٹھے گا
پیار اپنے دے پھل ورتاوے جیہڑا ننگھے

چانن ونڈے کوئی نہ اج تے ایتھے نجھی
روپ نگر تے دھوڑاں پاوے جیہڑا ننگھے

کسے نہیں تینوں آگے چُکنا ہے توں ڈِگیا تھلے
جیکر تیرے بھاگ سوئے تیری بٹے بٹے

ماڑے نے جد ہاک سی ماری سمجھ نے مونہہ پرتایا
بھج بھج جانڈے ویکھے میں جد تگریاں سدھے گھلے

بے قدری دے ہتھوں پکا کوٹھا وی ٹھہر جاندا
کنیاں کو برساتاں اوڑک اپنی ہک تے تھلے

لوک آندے نہیں موت ای آکے سائے روگ مکاندی
میں وی تے ہن ایسے لئی نہیں موت دے رستے ملے

ایہ نہ سوچیں دُور اے تیتھوں اوس کیہ تینوں کہنا
 زنگی موٹی ہر شے روہڑے ہڑھ جد مارے ہلے

اڈے بدل پھل گلشن دے بھل بیٹھی اے سارے
 رنگے سفنے تکی اکھ نے دکھ ہن بنھ لئے پتے

بھکھ دامسدا سانبھا ساڈا دونواں دا پر سبناں
 میں لبھنا واں ان تے پانی توں سونے دے چھلے

کل دی گل نہیں کوردا ٹر گئے کل ہنڈاون والے
 اج تے لوکی جی لیندے نیں رہ کے کلے کلے

انج تے نجمی پیلی پیلی پھل کپاہ دے ہسن
 اس دا سوتر کت لئے ایہ ساڈی پیش نہ چلے

جنہاں دیاں منگیے خیراں اوہ سانوں تر فاندے
ساڈے سچن ساڈے پیار دا کیہ وکھو مل پاندے

ایتھے کال مجتتاں دا اے ہور نیں گھاٹا کوٹی
ایسے لٹی تے اک دو بے توں دور آں ہوند کجاندے

ساڈے تے وی پادے کجھ توں پیار سلوک دیاں کنیاں
جہڑے بدل وسدے نیں اوہ بوہتیاں اگاں لاندے

ایویں پیا توں لوکاں تا ئیں اپنی بیتا دستیں
اج تے لوکی چھریاں توں وی دل دا کرب لکاندے

کون کسے دی پکھ کر دالے ایہ کم سوکھا نہیں ہے
دالاکے تے اج دے لوکی دوجیاں دا حق کھاندے

میں روون لٹی روز دیہاڑے نویں بہانے لبھیاں
سُنیا بدل وس جاون تے ہولے نہیں ہو جانڈے

سر چڑھ کے جو بولے جادو، اوہ دے خوش گفتاری
ایہدے آگے آکے ویکھیا سارے سیس نواندے

اسیں تے سارے رسماں دے بیمار آل بن کے بیٹھے
سچ نال اکھ ملاون توں بس ایسے لٹی کتراندے

جنھاں نوں تے نجمی اپنے دکھ نہیں لگدے پیارے
، بنجواں اُتے ہاسیاں والا اوہ نہیں رنگ چڑھاندے

کون آہندا اے تیتھوں دکھ نہیں میرے رستے
اوہو میرے جیہڑے سبجناں تیرے رستے

لٹن آیا پیار لٹیرا سادھو بن کے
پیار نگر دے سارے ای اس گھیرے رستے

جیہڑا تینوں بھاوے تینوں اوس تے پاٹے
ساتھوں دُور نہیں جانڈے یار بھیرے رستے

پشلی پیریں ٹریا چن تے کجھ لوکاں نہیں
خوشیاں خوب منایاں مل کے بھیرے رستے

جیہڑا ٹکرے سانوں اوہ استاد ای ٹکرے
 پا دیندا اے آکے کسے لمیرے رستے

خیراں منگدے نوکی اپنے آپ دیاں فر
 لٹن لٹی مل بیٹھن جدوں لیٹے رستے

کیوں کئی کترا کے اوہناں کولوں لنگھاں
 ساٹیاں جیہڑے جانڈے تیرے ڈیرے رستے

تھک جانڈے نیں راہی جیہڑے اوہناں تاہیں
 دین بشارت آکے سا بچھ سویرے رستے

کدی کدی تے رانج وی ہوندا بچھی یارا
 ڈس لینڈے نیں بن کے ناگ پکیرے رستے

ہمتاں تے ہن مک گئیاں نیں پھیر نیں ساکے داواں دے
چہرے سمجھ دے اکو جٹے نیں ول چھل نیں سمجھ ناواں دے

کد توڑی انج ساڈیاں واگاں دوجیاں دے ہتھ رہن گئیاں
چکدے رہاں گے قرض کدوں تک اسی ادھاریاں چھاناواں دے

تسین ایہہ ویکھو کیہڑا ٹہن ہن تھلے آکے ڈگدا اے
لگدے پئے نیں دونواں پاسے ہن تے زور ہواواں دے

ہر کوئی اپنی ڈال تے بیٹھا اپنی بولی بول رہیا
ونڈ ونڈا کے گل مک جانی جھگڑے نیں سمجھ تھاواں دے

ایہناں خبراں تے نہ وسنا اصل حقیقت ایہ نہیں ہے
ایویں آس ودھانہ لینا آکھے لگ کے کانواں دے

بخوشحالی دیاں فصلاں ایٹھے کوئی وی آکے بوندا نہیں
فیتے کڈے تھان تھان جا کے کتے لاندے نالواں دے

ساکے تیر نشانے ولین کنپڈے ہتھیں مارے سی
کچے ہوون جذبے تے فرٹڈے بھرم اناواں دے

میں تے اوہدے ساہواں دے نال اج وی ساہ پیا لینا واں
میں تے اج وی ویکھ رہیا واں سفنے اوہدیاں چانواں دے

وتح دلیلاں پائی رکھدا ساڈا سجن سانوں تے
اپنے جھنڈے گڈ دا اے اوہ جا کے وتح خلاواں دے

Marfat.com